

„Kifelé menet megmutatja nagy kiterjedésű gazdaságát és a roppant fölhasználtakat. A kert végében még ott a sok homokzsák, a Sajó nyári áradásának mementójaként. Igen, az árvíz sem ismer határokat.”

„Merre jártál, püspök testvér?” ▶ 5. oldal

„A reformkori Pesten, az egész gyorsulási folyamat kezdetén még az evangélikus áramlat is a meghatározó trend egyik mozgatója volt, mára azonban nagyjából bele-szürkült a városképbe.”

Pesten a lélek ▶ 7. oldal

„Azoknak, akik a protestánsok számára is jó lelkiismerettel vállalható, közelebbi zárán-doklatra vágnak, vonzó célt jelenthet a né-metországi Szász-Anhalt tartományban talál-ható Luther-út.”

2017 felé ▶ 8. oldal

„Padprédikáció” ▶ 5. oldal

Interjú Schmidt Egon ornitológussal ▶ 6. oldal

Bajor–magyar emlékek ▶ 9. oldal

Új év az egyetememben ▶ 10. oldal

Közelebb az Élethez ▶ 11. oldal

Tanítványok közössége ▶ 13. oldal

„Ébredj, bizonyágtévő lélek!”

Megkezdődött az Október a reformáció hónapja rendezvénysorozat

▶ A hónap első napján, október 1-jén, pénteken kezdetét vette a protestánsok ünnepi hónapja. A rendezvénysorozat nyitóalkalmára idén is a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) budapesti székházának kápolnájában került sor a protestáns egyházak vezetőinek, lelkészeinek, delegáltjainak részvételével. A templomi együttlételet sajtótájékoztató előzte meg, melyen – többek között – a MEÖT főtitkára, dr. Bóna Zoltán ismertette a hónap – lapunk múlt heti számában közölt – főbb programjait.

A 2010-es mottó – „Ébredj, bizonyágtévő lélek!” – önmagáért beszél. A 18. századi ének misszióra, hitünk bátor megvallására, meghirdetésére biztat. Az ünnepi hónap nyitó istentiszteletén az igehirdetés is ezt az üzenetet helyezte a gyülekezet szívére.

Bóna Zoltán köszöntő szavai után a régi ébredési időszakokra való emlékezéssel kezdte Ef 5,14 és 2Tim 1,8–9 alapján tartott áhítatát a MEÖT elnöke, D. Szabik Imre. A nyugalmazott evangélikus püspök utalt arra, hogy az „Ébredj, bizonyágtévő lélek!” kezdetű éneket nem egy lelkész, hanem egy laikus író-költő, Bogatzky Károly (1690–1774) adta közre. Bár az éneket indító mondat ilyen formában nem szerepel a Bibliában, üzenete mégsem idegen a Szentírásból: tanúságtételt hordoz.

„Ébredj! – kérdezhetnénk: miből?” – tette fel a kérdést Szabik Imre. Nyilvánvalóan a lelki halálból, melyben a legtöbb ember él. Egyedül a Szentlélek tud ébreszteni, s ezért kell imádkoznunk; a közöny sötét éjszakájából ébredni csak általa lehet. A magyar nép többsége közönyösen nézi, mi történik a társadalomban, mit tesznek az egyházak. Ébredésre van szükség a hitetlenség homályából is.

Ébredjünk – mire? Tanúságtétellel, martíriára. Ma nem meghalni kell Krisztusért, hanem élni és tanuskodni

ni róla! S az tud tanuskodni, akinek felragyogott Krisztus, aki találkozott vele. Fölragyogott-e nekünk is a Krisztus? Hiszen csak akkor lehetünk hiteles tanúságtévők, ha ez megtörtént az életünkben. Akkor nem fogunk félni, és nem fogjuk véka alá rejtetni azt, amit tőle kaptunk.

Végezetül: miért fontos a tanúságtétel? Azért, mert hallatlanul nagy a tudatlanság a lelkekben a kereszténységről, a reformációról. Szólni kell a „nagy tudatlanság idején”, amikor „a napok gonoszok”, azaz az idő múlik, s a kairoz, az alkalmas idő elszalad – fejtette ki a püspök.

A negyvenes években az evangélikusok énekelték az ideji ünnepségsorozat mottóját választott éneket. Akkoriban sokszor laikusok hirdették az igét. Hol vannak ma gyülekezeteinkben ezek a laikusok? A reformáció egyik alapigazsága, az egyetemes papság elve alapján mindenki

klasszikus zeneművel, furulyaszóval, hárfajátékkal szolgáltak. A délután második felében három – más-más szakterületről, élettapasztalattól, nézőpontból megfogalmazott – előadás hangsúlyozta a teológiai szemlélet fontosságát, gyakorlati életben megvalósuló hasznát: a felszólalók a MEÖT 1925-ben alapított folyóiratát, a *Theológiai Szemlét* köszöntötték.

Elsőként dr. Kádár Zsolt egri református esperes, a folyóirat szerkesztőbizottságának elnöke méltatta a negyedévente megjelenő lapot (*képiükön*), majd – főszerkesztőjeként – dr. Bóna Zoltán átadta a szót Szászfalvi László egyházi, nemzetiségi és civil kapcsolatokért felelős államtitkárnak, aki *Teológiai szemlélet és a politikatudományban* címmel tartott előadást.

Hívó ember, református lelkész bizonyágtételét hallhatták a megjelenetek, valamint vallomást arról, hogy a

FOTO: MÉSZÁROS GÁBOR

nek szabad tanúságtévőnek lenni, mégis mintha elnémult volna ez a bizonyágtévő hang. Töltsön el minket újra belső erővel a reformáció szelleme, hogy fölébredjünk tanúságtételre, a bizonyágtétel belső kényszerére – zárta igehirdetését D. Szabik Imre püspök.

Az áhítat után a Baár–Madas Református Gimnázium növendékei többszólaló kánonokkal, verssel,

politikai változások közepette hogyan lehet az egyedüli biztosra, az istenhitre támaszkodni. A politikai hangsúlyozta: az emberi felhatalmazásnál sokkalta nagyobb jelentőséggel, egészen más minőséggel bír az isteni elhívás ténye, az isteni felhatalmazás tudata.

▶ Folytatás a 4. oldalon

Reformáció 2010: retró vagy intró?

■ KORÁNYI ANDRÁS

Egyre inkább divatos, ami régen volt divat: a „retró” lassanként kultikus-sá válik. A polcokon a régi papírba visszabújtatott csokoládé, az évtizedekkel ezelőtti stílusú, de még száradó lakkosáru fadóba szerelt rádió, a televízióban a fél évszázaddal ezelőtti Budapest vagy balatoni nyár, a hatvanas évek kiállításai a kis múzeumsarokban. Mintha nemcsak a múlt tárgyai, formái és eseményei bukkannának fel, hanem az erőteljes visszavágás is a „csak a szépre emlékezem” jegyében. Ez volt az ifúság, az indulás, egy sokszor végletesen leegyszerűsített és – talán vörösebből – rózsaszínre festett világ.

A reformáció hónapja szinte kínálja ugyanezt a lehetőséget, életérzést. Térjünk vissza nagyszüleink, dédszüleink lelki gyökereihez, tegyünk egy-egy hangulatos kirándulást a múltba: a templomba, egy-egy régi időket idéző előadásra, emlékező istentiszteletre. Vagy akár ássunk mélyebbre is, hiszen ott olyan őseredeti kincsekre bukkanhatunk, mint Bach vagy Mendelssohn zenéje, Cranach vagy régi oltárképfestők remekei, a kezdeteknél lángoló reformátor atyák írásai, prédikációi, személyes életüknek, személyiségüknek eddig rejtett titkai, intimitásai.

A retró hangulata mintha itt is mindent egy csapásra könnyebbé tenné, hiszen a régi receptből főzni, az ősi titkot keresni, a régi kottából énekelni a kellemes zamat mellett még nagyobb biztonságérzetet is ad. És ebben az emlékezésben, múltidézésben nemcsak – sokszor leegyszerűsített és idealizált – vigasz van, de olykor valódi erő is.

Csakhogy. Előző nemzedékek hite, hagyománya, életformája éppen úgy nem lesz elegendő, mint ahogy a nagypapa kényelmes tévéző károsszéke sem teszi könnyebbé vagy kellemesebbé a képernyőről rám törő horrorfilm vagy erőltetetten laza és személyes intimitásokban gázoló sztárműsorok nézését. A reformáció ugyanis nem pusztán örökség, legyen az bármilyen fényes, felemelő vagy hangulatos. Mint ahogy a templom sem elsősorban műemlék, a prédikáció sem patinás életbölcösség, és az úrvacsora sem valamiféle felemelő emlékvacsora. Olyan rossz pedig mégsem lehet a helyzetünk, hogy a múlttal játszódva festegessük el minden rózsaszín árnyalatunkat – sőt a kontraszt kedvéért egységes, kékes mélyszürke háttérrel is adva az összképnek –, hogy a múltban nyerjünk menedéket. Egyházunknak, gyülekezeteinknek ugyanis nemcsak múltja és jelene, hanem jövője is van.

A zsinat minapi ülésén kaphattunk ismertetőt azokról az összegyűjtött

adatokról, amelyek az elmúlt húsz esztendőnként sok tekintetben tanulságos és hasznos összefoglaló adnak.

Népmozgalmi adatok, elvégzett szolgálatok, az egyházfenntartás gazdasági számai gyűlekezetekre, me-

„**Háromszázezer evangélikus a népszámlálás szerint, kétszáz-ezer ismert egyháztag, százezer egyházfenntartó. Ismételten visszaköszönő arányszám: reálisan 2,5 százaléknyi evangélikusról beszélhetünk ma Magyarországon.**

gyékre, kerületekre bontva tartanak elénk tükröt. Háromszázezer evangélikus a népszámlálás szerint, kétszáz-ezer ismert egyháztag, százezer egyházfenntartó. Ismételten visszaköszönő arányszám: reálisan 2,5 százaléknyi evangélikusról beszélhetünk ma Magyarországon. És a sokféle adaton túl a sokkalta több feladat, lehetőség, amely ezekből a számokból és ábrákból következik... Hiszen meg kell tanulnunk úgy látni és érteni magunkat, hogy nemcsak a múlt tényeihez viszonyított jelen miatti csüggedésről beszélünk, hanem a jövőnk iránti lelkesedésről is!

Milyen jó lenne, ha a reformáció ünnepe és hónapja nemcsak visszatekintés lenne, ha az ötszázadik évfordulóra készülés 2017 felé nem csupán keveseket lelkesítené, hanem megnyílnánk a jövő, a saját jövőnk felé. Ha múltunk nemcsak „retró”, hanem „intró” is lenne, azaz igazi, tudatos belépés a tervezésbe, az építésbe, a cselekvésbe.

Hiszen a reformáció örökségében például azt is felfedezhetjük, hogy a Szentírás nem valamiféle ősi szöveg, amelyhez visszatérhet a múlta szomjazó, hanem azzal a Lélekkel olvasva, amellyel megírták, a jelenből a jövő felé vezető Isten szava. Az úrvacsora sem valamiféle kedves, konfirmációs emlék felelevenítése, hanem a jelen levő Krisztussal való közösség. Az istentisztelet, a liturgia és a keresztény élet sem egyszerű hagyományos formakeresés, hanem vallomás az élő Istenben vetett reménységünk-ről és bizalmunkról.

Ennek szívbéli eldöntése az a kapu, amely megválaszolja azt a kérdést is: retró- vagy intrókeresztények vagyunk-e? Azaz múltban élő vagy a jövő felé is nyitott evangélikusok?

A szerző egyháztörténész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense

Oratio œcumenica

Mindenható Istenünk! Aki mindennek teremtője és fenntartója vagy, s aki Szentlelked által soha nem szűnsz meg értünk munkálkodni, te rendelkezted úgy, hogy az élet és a munka elválaszthatatlanok legyenek egymástól. Egész emberi létünk válik értéktelenné és értelmetlenné, ha munkálkodásunk nem teszi mások életét szebbé, megelégedettebbé. Kérünk, adj nekünk mindig munkát, feladatot, hogy célja, haszna legyen földi éveinknek.

Taníts minket, hogy ne csak saját boldogulásunkért, megélhetésünkért, hanem a körülöttünk élőkért is munkálkodjunk. Ne csak anyagi javak megszerzésére igyekezzünk, hanem lelkiekre: megértésre, nyugalomra, békességre, igazságra és bizalomra is törekedjünk. Láttasd és ismertesd meg velünk a konkrétan nekünk szánt feladatokat, a személyünkre szabott munkaköröket. Adj szolgálatainkhoz készséget, képességet, szorgalmat és jókedvet is, hogy ne robotként, hanem építő, örömteli tevékenységként végezzük azokat.

Megváltó Istenünk! Fiadat egy szerény ácsmester családjába, gerendák és szekercék közé helyezted, hogy szeretetteljes neveltetése egyben szorgalmas munkára való nevelkedést jelentsen, s felnőve fáradhatatlanul munkálkodjon: tanítson, gyógyítson, vigasztaljon. Segíts, hogy mi „ama ácsmesternek” a nyomában járjunk, örömmel ismerjük fel benne Mesterünket és megváltó Urunkat. S ahogyan ő tette, úgy mi is hűségesen teljesítsük a tőled jövő megbízást, feladatot, küldetést.

Atyánk! Te vedd oltalmadba hétköznapjainkat és ünnepeinket! Lassíts le felpörgött élettempónkat. Add meg nekünk a pihenés alkalma- it, hogy regenerálódjon a testünk, és erősödjék a lelkünk. Legyen elegendő időnk a veled való találkozásra, igéd rendszeres hallgatására és a szereteteinkkel való boldog együttlétekre is.

Tégy képessé minket arra, hogy különbséget tudjunk tenni fontos és lényegtelen között. Hiábavaló gondolatok ne bénítsanak le bennünket, a fontos dolgokban viszont legyünk kitartók és állhatatosak, hogy áldással és eredménnyel ajándékozhass meg bennünket.

Egykor pedig majd, ha minden munkaeszköz és szerszám kiesik a kezünkből, és át kell mennünk a halál kapuján örök országodba, szent Fiad vezessen minket! Fedezze el bűneinket, és szerezzen atyai házadban örök lakást nekünk. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Mert aki nem akar hinni az evangéliumban, sem aszerint élni, és nem akarja azt tenni, amit keresztény embernek tennie kell, az ne is élvezze az evangélium áldását. Hova jutnánk, ha csak a hasznát akarnád, de nem akarsz érte semmit sem tenni, sem áldozatot hozni?”

▶ Luther Márton:
Nagy káté
(Pröhle Károly fordítása)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 19. VASÁRNAP – MT 12,9–14

Vannak még csodák – avagy minden jótett elnyeri méltó büntetését?

A történet bevezetése az előzményekre utal: „Onnan eltávozva...” Az evangélista úgy látja, hogy ami a zsinagóga szombati istentiszteletén történik, kiteljesedése annak a konfliktusnak, ami útközben keletkezett, amikor Jézus tanítványai kalászkokat tépdestek, hogy az elmorzsolts gabonaszemekkel éhségüket enyhítsék. Ezt látva néhány farizeus megvádolta őket, hogy megszegik a szombati munkatiltalmat. Jézus védelmébe vette övéit, és előbb Dávid példájára hivatkozott, majd a szombati munkatiltalom parancsa fölé helyezte a *Hóseás könyvében* olvasható kijelentést: „Irgalmasságot akarok, nem áldozatot...” (vö. Hós 6,6) Ám egy próféta ígéne a mózesi törvény fölé helyezését a farizeusok súlyos eretnokségnek tartották. Jézus ezt még azzal a – szerintük istenkáromló – kijelentéssel is tetézte, hogy „az Emberfia ura a szombatnak.” A farizeusok előlötti felháborodásukban határozta el, hogy a zsinagógában majd kelepécé állítanak Jézusnak, hogy a törvény megszegéséért halálra ítéleshessék.

A jobb kezére béna embert provokáció szándékával állítják Jézus elé, akitől – mielőtt bármit tenne – megkérdezik: „Szabad-e szombaton gyógyítani?” Jézus válasza a kútba esett juh példájáról számukra elfogadhatatlan: hiszen a törvény szombaton csak az életmentést engedi meg. A kútba esett juh élete veszélyben van, de a benukt kezű emberről ez nem állítható. Rosszabbul sem lesz, ha vár másnapig. Ám Jézus szerint nem várhat. Jézus úgy értelmezi a törvényt, hogy ha szombaton még egy bajba jutott állat életét is szabad megmenteni, akkor mennyivel inkább segíteni kell egy

szenvető emberen, akkor is, ha betegsége nem halálos.

Jézus szerint a jó cselekedet – a más megsegítésére, nem haszonért végzett munka – soha nem töri meg a szombatot. Mert Isten, aki maga is jó és irgalmas, az irgalmasság cselekedeteit soha nem tiltja. Az ilyen cselekedet része a szombat vagy a mindenkori ünnepnap megszentelésének.

Jézus nem halasztja másnapra a béna kezű ember meggyógyítását, ugyanakkor – a farizeusok szándékos bosszantására? – munkát sem végez, hiszen nem tesz semmit, hanem csak ennyit mond: „Nyújtsd ki a kezedet!” A törvény szombati munkatiltalma a beszédre nem terjed ki. De a kéz kinyújtása sem munkavégzés. A farizeusoknak be kellene látniuk: sem Jézus, sem a meggyógyult ember nem tett semmi olyat, amivel a törvényt megszegte volna. A farizeusok mégis elhatározzák, hogy végezzék Jézussal.

Láthatóan Jézusra is áll a visszajárra fordított mondás: előbb-utóbb minden jótett elnyeri méltó büntetését. Ha nem is azonnal, de később utoléri Jézust a farizeusok már itt meghozott ítélete. A mózesi törvény megengedi ugyan, de a *Hegyi beszéd* tükrében még az sem helyesíthető, ha valaki az őt ért rosszat rosszal viszonozza. De ezt emberileg meg lehet érteni. A jónak rosszal való viszonzása azonban érthetetlen. Nemcsak Isten törvénye szerint bűn, de az ember igazságérzete is felháborodik rajta. Ennek ellenére mégis mindennapos dolog. Nemcsak Jézusnak kellett számolnia azzal, hogy mások életét megmentő vagy újra teljessé tevő

csodáiért kínhalállal „jutalmazták”. Aki önzetlenül jót tesz, mindig számíthat rá, hogy emiatt megrágalmazták, becsületébe gázolnak, méltatlanul gyanúsítgatják, meghurcolják. Sokunknak lehet róla tapasztalata. És olyanokról is tudunk, akiket jótettük viszonzásaként börtönbe zártak vagy megöltek. A történelem számtalan példát ismer erre.

A farizeusok magatartását persze kétféleképpen is meg lehet indokolni. Az egyik lehetőség, hogy a féltékenység vakította el őket. Nem tudták elviselni, hogy miközben ők, az Írás tudói és a teológia „professzorai” egyetlen csodát sem tudtak tenni, addig Jézus, a szerintük gyanús származású, „szakképzetlen” vándorprédikátor sorra gyógyította a leprásokat, a vakokat, a süketnéma- kat, és szemük láttára egyetlen szavával egészségessé tette az előttük álló ember benukt kezét. Irigységtől elvakult dühükben akarták megölni.

A másik magyarázat szerint a farizeusok teológiája annyira egyoldalú volt, hogy a fától nem látták az erdőt. A végtelenségig próbálták érvényesíteni a szombati munkatiltalom parancsát, és azt feltételezték, hogy az magára a törvényadó Istenre is vonatkozik. Úgy vélték, hogy Isten szombaton nem gyógyíthat, és szombaton az ő erejével sem gyógyíthat senki. Ha pedig nem Isten hatalma tette, akkor csak az ördög hatalmával történhetett a csoda.

Mindez persze logikusnak tűnik, de csak addig, amíg a teológiai okfejtések sűrűjében elveszve, nem a vége felől vizsgáljuk a dolgot. Nem sokkal később (26. v.) erre maga Jézus mutat rá:

A VASÁRNAP IGÉJE

ha az ördög jót tesz, meghasonlott önmagával, és vége van az uralmának. Démoni erővel éppen ezért nem lehet jót tenni. A farizeusok vádja – akár a puszta irigység, akár a rosszul értelmezett teológiai szakmaiság áll a háttérben – logikátlan és esztelen. Valójában éppen az ő minden logikát nélkülöző, jót rosszal viszonzó gonoszságukra illik a démoni jelző.

Egyáltalán nem az emberi felelősség elhárításának szándékával mondom, de van olyan bűn, amely túlmutat elkövetőjén. Nemcsak a Jézus jótetteiért halállal „jutalmazó” farizeusok bűne ilyen. Az emberi életet már-már elviselhetetlenségig megnyomorító, társadalmi, sőt világméretű bűnök háttérben minden időben ott volt, és ma is ott van az a démoni hatalom, amely Isten jóságát csak rosszal tudja viszonzni, amelynek a hatalma elegendő garancia rá, hogy igaznak bizonyuljon az elferdített mondás: ebben a világban minden jó elnyeri méltó büntetését. És ha életünk során nem akarunk mi is eszközévé válni ennek a démoni „igazságnak”, akkor jobb, ha időben felkészülünk rá, hogy áldozataivá leszünk.

A remény mégis a mi oldalunkon áll. Hiszen húsvét fényében láthatjuk, hogy Jézus éppen úgy törte meg a jót gonosszal viszonzó démoni törvény hatalmát, hogy önként áldozatává lett. „Victor quia victima!” „Győzött, mert legyőzött!” És ő a győzelmében végül minden követőjét részesíti.

■ VÉGHELYI ANTAL

Imádkozzunk! Uram, add, hogy inkább téged kövessék a keresztre, mint hogy keresztre vonszolják bárki mást. Amen.

Kihez folyamodjam kívüled, Krisztusom?

▶ **A török megszállás időszaka hazánkban a kultúra és a művelődés hanyatlását hozta magával. Az énekköltészet csodálatos módon veszelte át e másfél évszázadot: sorra születtek a magyar vitézek tetteit megénekelő, a csatáikat hosszán, akár tizenöt-húsz versszakon keresztül ecsetelő költemények, amelyek a reményvesztett nép számára buzdítást, példamutatást és nemzeti öntudatuk ébren tartását is jelentették.**

A *Kihez folyamodjam kívüled, Krisztusom* (EÉ 413), a Szentháromság ünnepe utáni 19. vasárnap heti énekének dallama eredetileg egy harcban elesett vitéz, *Rákóczi László* – egy másik szövegvariáns szerint *Rákóczi Sámuel* – hősi tetteit énekelte meg. Az 1662-ben, Várad visszafoglalásáért vívott sikertelen kimenetelű összecsapás apropóján készült ének szájról szájra terjedve maradt meg a népi emlékezetben. Nyomatására egészen a 19. századig nem került sor. Akkor *Pálóczi Horváth Ádám* hallás után lejegyezte, és *Ötöd-félszáz énekek* című gyűjteményében 1813-ban közölte a dallamot.

Az ének szövege a református lelkész, iskolaigazgató *Pécseli Király Imre* (1590–1641) nevéhez fűződik. A Balaton északi partján fekvő Pécselyen született, magyarországi tanulmányai után a heidelbergi egyetemre ment tanulni, ahol a szintén tanulmányúton tartózkodó *Szenci Molnár Albert* pártfogásába vette a fiatal diákokat. Hazatérve Komáromban lelkészi és rektori posztot töltött be, 1622-től pedig Érsekújváron vállalt lelkészi szolgálatot.

Csekély számuk ellenére is jelentős irodalmi értéket képviselnek énekei,

melik katekizmusának függelékében, valamint *Balassi* istenes énekeinek kéziratoss gyűjteményében maradtak fenn. Az *En nyavalyás lelkem, serkenj fel álmodból* kezdetű szövegének válogatott és átdolgozott verseiből – annak 11., 13., 14. és 15. stófájából – az 1911-ben megjelent dunántúli evangélikus énekeskönyv formált először a ma ismert szövegkezdettel gyülekezeti éneket. Ezt a református hagyomány Pécseli Király Imre eredeti szövegéhez visszatérve s az utolsó versszakot elhagyva vette át. Talán e református gyakorlat hatása figyelhető meg jelenlegi énekeskönyvünkben, amely már szintén csak három versszakkal közli énekünket.

A kérdő mondatok halmozása hűen ábrázolja a gyötrődő, beteg lélek kétségbeesését: „Kihez folyamodjam (...)? (...) ki által tisztuljak?” E kérdésekre nemcsak az ének sorai közt, de a heti igében is választ találunk: „Gyógyíts meg, Uram, akkor meggyógyulok...” (Jer 17,14) Heti ének és heti ige tehát egymást erősítik, s adnak mindannyiunk számára vigaszt és bátorítást a kezdődő új héten.

■ FEKETE ANIKÓ

Honnan jön a segítség? Honnan jön a gyógyulás?

Napjaink megszámlálhatatlan bálványainak egyike bizonyosan a testi egészség. S ahogyan növekszik a gyógyítható – vagy legalábbis kezelhető, szinten tartható – betegségek száma, úgy növekszik az emberben a vágy, hogy minél egészségesebb, teljesebb életet élhessen. A ma ember szinte megköveteli, hogy hozzájusson az ennek eléréséhez elengedhetetlen gyógyszerhez, kezeléshez. „Csak egészség legyen!” – halljuk sokszor a mindennél fontosabbnak tűnő kívánságot, s közben bennünk van a félelem, nehogy reményvesztetten valaha is ki kelljen mondanunk akár nekünk, akár bárkinek, aki szívünkhöz közel áll Pécseli Király Imre mondatát: „Ily beteg voltomban nincs kitől gyógyulnom.”

Ezen az elhivatásunkhoz méltó szolgálatra hívó vasárnapon testi-lelki alkalmasságunk kérdése megkerülhetetlen, hiszen gyengeségeink, betegségeink – legyenek bármilyen természetűek – hátráltatnak, fékeznek, olykor egyenesen megakadályoznak a következő lépések megtételében. Át meg átszövik életünket, kapcsolatainkat, gyengítik nyitottságunkat, szeretetünket.

Pécseli gyógyulásra váró „ezer fekélye” mindazt magába foglalja, ami túlmutat testi létünkön, és Istenkapcsolatunk alapját, mélységeit és kérdőjeleit tárja elé. Tüneteket, amelyek bénítanak, s a feladatot, hogy az énekszerzőhöz hasonlóan

CANTATE

igazi, egész valónkra kiterjedő gyógyulást keressünk.

Honnan jön a gyógyulás, az elhivatásunkhoz méltó szolgálatra indító erő? Pécseli Király Imre úgy tapasztalta, hogy az egyetlen gyógyító erő Isten szent igéjében rejtőzik, amely igazi világosságként árad szerte ebben a világban. Mintha csak a szoltáros hitvallását hallanánk: „Lábam előtt mécses a te igéd, ösvényem világossága.” (Zsolt 119,105) Minden napfelkelte a bennünk kigyulladó krisztusi fényre, világosságra emlékeztet bennünket, s arra hív, hogy a szívünkbe megérkező, velünk közösséget vállaló Krisztusnál keressük a gyógyulást.

„Lelkem várja az Urat, jobban, mint az örök a reggelt.” (Zsolt 130,6) Mert nélküle nem érdemes egy lépést sem tenni. Még ha testi egészségünk teljesnek látszik is, az Isten szavára és szeretetére felelő tettek csak úgy lehetnek teljesek, ha előbb megtapasztaljuk a gyógyulást, lelki fekélyeink, gyengeségeink múlását, Krisztus szeretetéről bizonyosságot tevő tettekre való hajlandóságunk növekedését is. Nem szabad és nem is kell ezt máshol keresnünk, mint a hozzánk közel lévő és szóló, utat mutatni kész Jézus Krisztusnál.

■ WAGNER SZILÁRD

Újabb kötetet készít elő a tényfeltáró bizottság

► **Rendhagyó módon, a törvény-előkészítő bizottság ülésével kezdődött elmúlt szombaton egyházunk zsinatának tizenötödik ülészaka a budapesti faszori gimnázium dísztermében. A bizottság az egyházkormányzati szintek képviselői jogáról szóló törvényjavaslatot készítette elő a plenáris ülés számára, amelyet aztán a zsinat elfogadott, továbbá azt a – még előkészület alatt álló – elképzelést vitatta meg, amely a Magyarországi Evangélikus Egyház közoktatási feladatvállalásához kapcsolódóan az egyház szervezetén belüli feladatmegosztás jogi hátterét teremtené meg.**

A zsinat plenáris ülése Stermeczky András dunaiújvárosi lelkész áhítatával kezdődött, amely után – napirend előtt – Ittész János kért szót. Az elnök-püspök elmondta, hogy dr. Szalmon László, az országgyűlés alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottságának tagja javaslatokat kért az evangélikus egyháztól az alkotmányozási munkával kapcsolatban.

Ittész János ezután két indítványt ajánlott a zsinat figyelmébe. Az egyikben a 2012-ben esedékes általános tisztújítás kapcsán a négy egyházkormányzati szinten zajló választások időbeli széthúzását javasolta. A másikban az egyházkerületek rendelkezésére álló, különféle programok finanszírozására szolgáló külön keret arányosabb elosztását szorgalmazta. Végezetül bejelentette, hogy – 2011 júniusában aktuálissá váló nyugdíjazása okán – a november 26–27-én tartandó következő zsinati

ülészaka első napjával, tehát november 26-ával lemond elnök-püspöki címéről.

A zsinatnak ezután lelkészi jegyzőt kellett választania. Farkas Sándor, a tisztség eddigi betöltője szolgálati helyének megváltozása miatt lemondott zsinati tagságáról, ezzel jegyzői munkája is megszűnt. Helyére a zsinat tagjai Deme Dávid nagykanizsai lelkészt választották.

FOTÓ: HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

A tényfeltáró bizottság aktuális jelentésének meghallgatása előtt a zsinatnak még döntenie kellett arról, hogy elfogadja-e a bizottság egyik tagjának, Kertész Botondnak a lemondását, aki a *Háló* című könyvsorozat első kötetében megjelent kínos névelírás miatt ajánlotta fel lemondását a bizottsági tagságról. A zsinat, bár méltányolta Kertész Botond gesztusát, nem fogadta el a lemondást. Ezután ismertette Mirák Kata-

lin a jelentését, amelyből kiderült, hogy a *Háló*-könyvek második kötet – *Egyházvezetők* alcímmel – megjelenés előtt áll. Jelenleg a kötetben helyet kapó tanulmányok lektorálása folyik, a kész anyagot pedig a zsinat novemberi ülészakára terjeszti elő a bizottság.

A következőkben az aszódi Podmaniczky-kastély már többször is tárgyalt eladása került a napirendre. Az elmúlt hetekben két érdeklődő is megkereste egyházunkat a kastély megvásárlásáról. Dr. Fabiny Tamás püspök arra kérte a zsinatot, adjon felhatalmazást az országos elnökségnek ahhoz, hogy az eladással kapcsolatos valamennyi eljárást lefolytathassa, majd – eredményes tárgyalás esetén – az adásvételi szerződést megköttesse. A zsinat ezt a felhatalmazást megadta.

A tizenötödik ülészaka utolsó napirendi pontjaként a zsinat által felállított statisztikai munkacsoport jelentését vitatták meg. Az előadó dr. Sólyom Jenő diagramok, táblázatok segítségével ismertette egyházunk elmúlt tíz évének népmozgalmi és statisztikai változásait. A rendkívül alapos, tanulságos és továbbgondolásra alkalmas adatsorokat érdekes és hasznos lehet majd összevetni azzal a közelmúltban végzett szociológiai felméréssel, amelynek feldolgozása jelenleg is tart.

■ KISS MIKLÓS

A zsinat felhívja az egyházi önkormányzatokat és az egyháztagokat, hogy 2010. október 31-ig közöljék kiegészítő és javító hozzászólásaikat a statisztikai munkacsoporttal. A zsinat egyúttal felkérte a munkacsoportot a javítások beépítésére, illetőleg arra, hogy a jelentést egészítse ki a 2010. évre vonatkozó adatokkal, s 2011 szeptemberéig tárja a zsinat elé.

(A statisztikai munkacsoport jelentése elérhető a zsinati irodában.)

Nekifeszülve a célnak

Ponicsán Erzsébet iktatása

► **A presbitereket és az iktatásra érkezett Luther-kabátos lelkészeket népviseletbe öltöztött, helyi és kiskőrösi gyülekezeti tagok vezették be október 2-án a rákospalotai evangélikus templomba. A gyülekezet parókus lelkésszé választott első női pásztorát, Ponicsán Erzsébetet a Pesti Egyházmegye esperese iktatta hivatalába.**

Prédikációjának alapigéjéül az esperes az ünnepi alkalomra invitáló meghívón szereplő textust (Fil 3,14) választotta, kiegészítve a megelőző verssel. Győri Gábor felidézte, hogy 2009 nyarán a kerület püspöke azért küldte a lelkésznőt Palotára, hogy átmenetileg segítsen a szolgálatokat ellátni. Az örökölt felelőségeket, illetve nehézségeket sem nélkülöző hónapok során azonban a közösség annyira megszerette Ponicsán Erzsébetet, hogy a gyülekezet elhatározta: parókus lelkészként marasztalja az egyházközösségben.

A rákospalotai első női lelkipásztorát még lelkész nagypapa keresztelte Kiskőrösön. Az Evangélikus Hittudományi Egyetem hatodévtét a kecskeméti gyülekezetben töltötte, majd néhány hónapi paksi szolgálat után Tótkomlóra került; itt elsősor-

ban a szeretetothon lelkészi feladatait látta el, de a gyülekezeti szolgálatból is kivette a részét.

Mostani „szószékfoglaló” prédikációjában Ponicsán Erzsébet hálásan tekintett vissza életének korábbi állomásaira, igehirdetésében azonban maga is az iktatására invitáló meghívóra választott ige nyomán folytatta esperesének gondolatmenetét: „...ami pedig előttem van, annak nekifeszülve futok egyenest a cél felé...”

„Mi a jutalom, és mi a cél?” – tette fel mintegy magának is a kérdést a fiatal lelkésznő. Válasza – egyebek mellett – így hangzott: „A jutalom az, hogy szolgálhatok Istennek, tehetem azt, amit az Isten akar. Néha buk-

FOTÓ: MESZÁROS GÁBOR

dácsolva, messze a tökéletességtől, de mégis nekifeszülve, célegyenest, Isten kezét fogva, mert ő fogja az én kezemet. (...) Azzal táplálkozva, amit ő nyújt nekünk a Szentírásban keresztül.”

■ – BZS –

A családok nélkül nem sikerülhet!

Október 4-én kora délután hazafelé tartva az autóban bekapcsoltam a rádiót. A görög katolikus egyház félórát közvetítették. A műsorban – egy iskola alapkö-letélti ünnepségén készült – interjú sugároztak a kormányt képviselő oktatási államtitkárral, Hoffmann Rózsával. Lelkes, elkötelezett szavaiból áradt az optimizmus. Úgy éreztem, ha csak rajta állna, holnapra „meg lenne forgatva” (talpra lenne állítva) a hazai oktatás és nevelésügy.

Be kell vallanom, én ebben az ügyben nem vagyok ennyire optimista. S ennek oka elsősorban nem az, hogy az átalakításhoz, a mögöttünk lévő évek rombolásainak lehetőleg gyors felszámolásához sok-sok pénzre is szükség lenne, amelyről mindannyian tudjuk, hogy egyelőre nincs. Hiányos optimizmusom oka főleg az, hogy az emberi tényező gyors megváltoztatásának lehetőségében nem bízom.

Mielőtt bárki is arra gondolna, hogy az emberi tényezőt itt a pedagógusokat értem, ki kell jelentenem, most nem rájuk, hanem a szülőkre, a családokra gondolok. Igen, úgy látom, hogy nemcsak a fiatalokban, hanem a közgondolkodásban, a családok és az idősebb generációk értékrendjében is olyan rombolást okoztak a liberális gondolkodás és elharcosai, a kereskedelmi televíziók, hogy a viszonylag gyors változáshoz csodának kellene történnie.

Csodák pedig vannak! – ezt én is hiszem. De azt is hiszem, hogy a csodáknak Istentől rendelt menetrendjük van. S ezt a menetrendet, ahogy a Szentírásból és az egyház történetéből tudjuk, mindig a Szentlélek alakítja. Meggyőződéssel vallom azt is, hogy az áttörésnek a családokban kell megtörténnie. Ez készített most témaválasztásra, amikor pár gondolatla a szülők és a családok küldetésére, felelőségére irányítom a figyelmet.

A Szentírás szerint a gyermekek Isten ajándékai, akiket ő a szülőkre bízott. Zsolt 127,3: „Bizony, az Úr ajándéka a gyermek, az anyaméh gyümölcse jutalom.” Zsolt 128,3–4: „...gyermekeid olyanok asztalod körül, mint az olajfacsemeték. Ilyen áldásban részesül az az ember, aki féli az Urat.”

A szülők értük Istennek tartoznak számadással. Feladatuk: felnevelni őket, az Úr szerinti tanítással és intéssel (Ef 6,4).

A keresztény nevelés értelme, hogy gyermekeinket Istenben, mennyei Atyjukban való hitre vezessük, és tudatosítsuk bennük, amit a keresztségben kaptak, hogy „belenőjenek” a hitbe.

De hogyan lehet ezt elérni? Hiszen a hit ajándék.

Keresztény család nincs az Isten igéjére való figyelés nélkül! Vagyis akik magukat keresztény embereként határozzák meg, és így szeret-

ÉGTÁJOLÓ

nék gyermekeiket is nevelni, azok nem mondhatják, hogy ez Isten igéje nélkül lehetséges. Amikor azt mondjuk, hogy Isten igéje nélkül nem élhet a keresztény család, akkor ezzel azt is mondjuk, hogy a keresztény családban soha nem hangzik el ez a mondat: „Menj a templomba!” Keresztény családban csak az hangzik el: „Gyere, menjünk a templomba!”

Amikor azt mondjuk, hogy Isten igéje nélkül nem élhet a keresztény család, akkor nem csak azt mondjuk, hogy édes fiam, imádkozzál! Hanem elhangzik az is, hogy imádkozzunk! A keresztény család életében soha nem történik meg, hogy ügyes-bajos dolgaink intézése közben kiteszjük a gyereket a templom előtt az istentisztelet idejére, aztán majd jövőnk érte, hogy hazaszállítsuk.

A keresztény családban soha nem hangzik el az a mondat, hogy miért nem tanítja móresre ezt a gyereket a tanár vagy az iskola. Mert mindig tudják, hogy a család az Úristennek az a fő műhelye, ahol az emberpalán-

tából terhet hordani kész fa növekedik. Az Isten igéjéből élő és Isten igéjével élő családban kitapinthatóan jelen van az Isten előtti felelősségben megélt élet tisztasága, a bűnbocsánatból élő emberek öröme, türelme, békessége.

És a keresztény családban – nehéz, de elkerülhetetlen erről szólni! – elsősorban nem a nagyszülők, hanem a szülők tanítják vallásos életre a gyermekeket. Még akkor is így kellene ennek lennie, ha tudjuk, hogy áldott emlékü nagyanyák hány unokát tanítottak meg imádkozni. Lelkesi szolgálatom több évtizedes tapasztalata alapján mondom, csodák ugyan történhetnek – és történnek is –, de a gyermekek a vallásos életgyakorlatot elsősorban nem a nagyszülőktől, hanem a szülőktől tanulják el. A keresztény családban komolyan vesszük, hogy az utódokért a közvetlen elődök átháríthatatlan felelőséget hordoznak.

Hitet mi nem tudunk adni. Sajnos sok példa van arra is, hogy buzgó hívő szülők gyermekei elkanyarodtak, és életútjukkal nagy vargabetűket írtak le. De ez nem ment fel minket az alól, hogy Istentől kapott szülői hivatásunkat igyekezzünk betölteni.

Gyülekezeti lelkészként sokszor leltem vigasztalást abban, hogy Isten azt nem fogja rajtam számon kérni, hogy hány embert térítettem meg – hiszen én senkit nem tudok megté-

riteni –, de azt számon kéri, hogy elmondtam-e a rám bízott üzenetet, és életemmel nem tettem-e hiteltelenné, amit elmondtam.

Szülők és gyermekek kapcsolatára fordítva a példát, meg vagyok győződve róla, hogy az Úristen nem fogja számon kérni egyetlen édesanyán vagy édesapán sem, hogy hívó lett-e a gyermeke, mert ez a Szentlélek csodálatos ajándéka. De azt mindannyiunkon számon kéri, hogy nem okozunk-e botránkozást a gyermeknek képmutató, felelőtlen életünkkel, a csak szánkkal való valóságunkkal, hiteltelen életünkkel nem váltunk-e akadályá!

A helyzet nehéz, mégsem reménytelen, mert van bűnbocsánat! Ha nyugtalan a szívünk, és őszintén bánjuk mulasztásainkat, mi is hallhatjuk: *Eredj el, és többé ne vétkezz! Tégy úgy, ahogy kérem és elvárom tőled, és egykor gyermeked keresztelesekor te magad is megígérted!*

Ittész János püspök Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

HIRDETÉS

A rákosszentmihály-sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb október 12-én 19 órától Taizé-ima és énekegyüttlét. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: <http://gyertyafeny.lutheran.hu>.

HIRDETÉS

A farkasréti ökumenikus esték következő alkalmán, október 11-én, hétfőn 18.30-kor *Gulybán Gergely* görög katolikus egyetemi lelkész *Az isteni és emberi tanítás* címmel tart előadást és vezet beszélgetést. Helyszín: evangélikus-református templom, Budapest XI., Németvölgyi út 138. Sok szeretettel várunk minden érdeklődőt!

HIRDETÉS

Meghívó 1928–2010

Reformáció és szabadság

A Budapest-Kelenföldi Evangélikus Egyházközség szeretettel meghívja Önt és kedves családját a temploma felszentelésének 82. évfordulója alkalmából október 15–17-én tartandó őszi gyülekezeti hétvége ünnepi istentiszteletére és alkalmaira. Az istentisztelet igehirdetői szolgálatát finn testvérgyülekezetünk (Kulosaari) igazgató lelkésze, *Markku Rautiainen* végzi.

Az egyházközség elnöksége

A kelenföldi őszi gyülekezeti hétvége programja

Október 15., péntek

- 17.30, tanácsterem: Nyitóáhitat – *Blázy Árpád*.
- 17.45: *Egyéni és gyülekezeti hit megélése a szabadságban (finnek)* – *korlátok közt (magyarok)* – Fórum a finn testvérgyülekezet tagjaival. Moderálja: *Joób Máté*.
- 19.30: *Ladócsy László* festőművész *Ikon – Bibliás képek* című kiállításának megnyitója. Megnyitja: *dr. Petrőczy Éva* költő, műfordító. Szerepny vendéglátás.

Október 16., szombat

- 15.30, gyülekezeti terem: Gyerekdélután a kenyai misszióról. Vezeti: *Blázy Árpádné* és *Bence Zsófi*.
- 18.00, templom: Képes beszámoló a mögöttünk lévő esztendőről. Összeállította: *Ittész András*.
- 19.00: Egyházzenei hangverseny. Közreműködik a kelenföldi gyülekezet ének- és zenekara. Műsor: *Johann Sebastian Bach* 180. számú kantátája: *Schmücke dich, o liebe Seele (Készítsd magad, kedves lélek); Sulyok Imre: Hozzád kiáltok, Uram, Istenem* (a 28. zsoltár ének- és zenekarra *Sík Sándor* fordítása nyomán); *Heinrich Schütz: Mostan bocsátod el szolgádat, Uram* (a *Musikalische Exequien III. tétel*). Vezényel: *Bence Gábor*. Áhitat: *Joób Máté*.

Október 17., vasárnap

- 10.30: Ünnepi istentisztelet. Igét hirdet: *Markku Rautiainen*.
- 12.30: Közös ebéd a tanácsteremben.
- 14.00: Az ünnepségsorozat zárása.

HIRDETÉS

Mérleghinta

A Zákeus Médiacentrum (ZMC) 2010 – a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve jegyében készített, *Mérleghinta* című projektjének alkotásait mutatja be a Pax Televízió október 11. és 17. között.

Október 11., hétfő

- 17.30: 1. rész: *Mérleghinta, mérlegen az ifjúság – Beszélgetés egy ifjúsági közösségben* (A ZMC ötrészes sorozatában különböző embereket kérdeztek a szegénységről, és a gazdagságról, az érzékenységről és az érzékenyítésről, valamint a mozgósításról.)

Október 12., kedd

- 14.30: Az 1. rész ismétlése
- 17.30: 2. rész: *Mérleghinta, mérlegen a segélyszervezet – Beszélgetés Lelhel Lászlóval, a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet igazgatójával*

Október 13., szerda

- 14.30: A 2. rész ismétlése
- 17.30: 3. rész: *Mérleghinta, mérlegen a pénzvilág – Beszélgetés dr. Illéssy Jánossal, a Keve elnökével*

Október 14., csütörtök

- 14.30: A 3. rész ismétlése
- 17.30: 4. rész: *Mérleghinta, mérlegen az Ószövetség szegénységképe – Beszélgetés dr. Varga Gyöngyi teológiai tanárral*

Október 15., péntek

- 14.30: A 4. rész ismétlése
- 17.30: 5. rész: *Mérleghinta, mérlegen az üzleti világ – Beszélgetés Südy György beszerzési tanácsadóval*

Október 16., szombat

- 14.30: Az 5. rész ismétlése
- 16.00: *Mérleghinta – 2010 a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve jegyében készített trilógia ősbemutatója.*

A film és a projekt (SZE-PR-10-0281) támogatói:

„Az e közleményben szereplő adatok nem szükségszerűen tükrözik az Európai Bizottság és a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium álláspontját vagy véleményét.”

Megkezdődött az Október a reformáció hónapja rendezvénysorozat

► Folytatás az 1. oldalról

Teológiai szemlélődés a bölcsész tudományban címmel *Petrőczy Éva* egyetemi docens, az angolszász és a magyar puritanizmus irodalmának kutatója, teológiát is végzett irodalomtörténész, műfordító, költő szolt a teológia és az irodalomtudomány viszonyáról, egymásra utaltságáról. Egymástól elszakíthatatlan a két diszciplína – mondta. Bár a múltban megpróbálták, sőt még a jelenben is megpróbálják kijátszani egymás ellen a két tudományt, *Petrőczy Éva* hangsúlyozta, milyen fontos, hogy a teológia művelői elmélyült irodalmi ismeretekkel is rendelkezzenek, és fordítva. Egyik tudomány sem úr, sem nem szolgálja a másikat: Isten „egymást oltalmazó és erősítő édes-testvéreknek” szánta őket.

Patkó Gyula professzor, gépész-

FOTÓ: Mészáros Gábor

Dr. Bóna Zoltán

mérnök, a Miskolci Egyetem rektora *Teológiai szemlélődés a műszaki tudományban* címmel tartott előadásában kiemelte, hogy a mérnökök valójában Isten titkait kutatják. Szavai szerint a teológiai szemlélődés megtermékenyíti a műszaki tudományokat is.

Az előadók felszólalásai között *Czabán Angelika* énekében és *Kovács Zsuzsanna* gitárjátékában mint „tematikusan, zenés bizonyágtételekben” gyönyörködhetek a jelenlévők, majd CD-ROM-on ki-közölhető a *Theológiai Szemle 2005–2009* közötti repertóriumát.

A reformáció hónapját megnyitó ünnepség – melyen imádsággal a református, az evangélikus, a baptista és a metodista egyház főpásztorai szolgáltak – a MEÖT 1943-as megalapításának emlékét állító tábla megkoszorúzásával ért véget.

■ KÓHÁTI DÓRA

Reformátori bizonyágtétel ma

► Az Október a reformáció hónapja elnevezésű rendezvénysorozat budapesti megnyitóját követően a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) Pécsre, Európa kulturális fővárosába invitálta a protestáns felekezetek misszió iránt felelősséget érző híveit. Az október másodikára, illetve harmadikára szervezett programok mind-mind a hónap mottójával választott, jól ismert ének bevezető sorára épültek: „Ébredj, bizonyágtévő lélek!” A pécsi reformációi missziói napok így hívták fel a város lakóinak és a környékről érkezett hívőknek a figyelmét arra, hogy a keresztény ember feladata nem csupán az evangélium szavának hallgatása, követése, hanem Krisztustól rendelt küldetés az örömhír továbbadása, vagyis a tanúságtétel is. Sok helyszínen, egy üzenet – lássuk, mi történt az elmúlt hét végén Pécsen!

Szombat délelőtt zsúfolásig telt a Pécsi Baptista Gyülekezet imaháza. Mintegy kétszáz asszony volt kíváncsi az ökumenikus női találkozó fő előadójára, *Elisabeth Mittelstädtre*, a népszerű *Lydia* magazin alapító főszerkesztőjére.

A magyarországi olvasók most először találkozhattak vele személyesen. Nem csupán azért volt rendkívüli ez az alkalom, mert az újságíró asszony rendkívül elfoglalt közszereplő hazájában (a lap Németországban százezres példányszámban jelenik meg, és román, magyar, szerb nyelvre is lefordítják), hanem főleg azért, mert *Elisabeth* krónikus betegséggel küzd. Testi erőtlensége akadályozza utazásaiban. De éppen szenvedései révén született meg az a keresztény magazin, amelynek nyomán asszonyok tömegeinek élete változott meg.

Egy ígérettel indult az egész. „Olyan voltam, mint a félretett cserép – idézte fel betegsége kezdeti időszakát *Elisabeth*. – Nemcsak a testem, de a lelkem is fáj.” A legszörnyűbb kétséggyötörte: nem kell már Istennek, ő, aki az egész életét az Úr szolgálatának szentelte? Gyöttrődéseire egyik reggeli csendessége alkalmával rövid mondatban érkezett a válasz: „Bízzál bennem!” Ennek az Istentől jövő egyszerű és mégis erős buzdításnak s az ígéretbe kapaszkodó hitnek az eredménye, hogy ma körülbelül egymillió keresztény nő nyer bátorítást, kap vezetést, tanítást a *Lydia* oldalain keresztül.

„A magazin nem az enyém, az Úr” – ismételte *Elisabeth* a nap folyamán többször is. Előadásával ő maga, de az alkalom többi szolgálattevője is hangsúlyozta: küldetésünk együtt bizonyágot tenni arról az Úristenről, akinek a szavára lehet építeni, akiben lehet bízni.

Ezt a gondolatot fogalmazták meg

azok az előadások is, amelyek az Edinburghben száz esztendővel ezelőtt megrendezett világmissziós konferencia emlékkönyvében hangzottak el szombat délután a belvárosi református templomban. *Gonda László* református egyetemi lelkész

A méltán népszerű Pécsi Gospelkórus

idézte fel azt a lelkesedést, amely az egykori missziói munkásokat mozgatta, majd érzékletesen számolt be az idén nyáron Skócia fővárosában tartott centenáriumi konferenciáról, amelynek az Egyházak Világtanácsa küldöttjeként ő is részese lehetett.

Érdeklődéssel várta a hallgatóság a római katolikus teológus, *Kránitz Mihály* hozzászólását a témához. Az edinburghi világmissziós konferencián egyháza ugyan nem képviseltette magát, ám a tanácskozás hatásait felekezete életében tetten lehet érní. Az egységkeresés kérdését a száz évvel ezelőtti események tüzték napirendre, s az Új Evangélizáció Pápai Tanácsának felállítását az előadó egyértelműen Edinburgh gyümölcséjévé nevezte meg.

Egészen konkrétan beszélt a missziói egység látható jeleiről *Papp János* baptista lelképásztor, missziói igazgató, e sorok írója pedig – a nap egyetlen női előadója lévén – különösen a nők és a férfiak szolgálatának hitelességét mint a mai kor új kihívását fejtette ki bővebben.

Kovács Krisztián református doktorandusz a Magyarországi Református Egyház alkotmányát értékelte, nem kis kritikával. Feltárta a teológiai ellentmondásokat a szövegben, méltányolta ugyanakkor a szándékot, hogy az alaptörvény egységben látja a határon innen és túl élő egyháztesteket. Egyházának szervezeti és dogmatikai egységéről beszélt *Kalota József* ortodox érseki vikárius, az ünnepi konferencia utolsó előadója. A moderálás feladatát is végző *Bóna Zoltán* református lelképásztor, a

MEÖT főtítkára záró szavaiban arra az Istenre utalt, akinek hűségére építhettek a jeles elődök, s akibe ma is bizalmunkat vethetjük.

A nap „koronája” volt az a koncert, amelyre az evangélikus templomba invitálták az érdeklődőket. A Pécsi Gospelkórus mellett a drezdai *Friede und Hoffnung* együttes szolgált az ökumenikus zenés istentiszteleten, melyen a MEÖT elnöke, *D. Szebek Imre* nyugalmazott evangélikus püspök hirdette az igét. Prédikációját a 33. zsoltár szavaira építette, és az Úrban való vigadozásra bátorított. A koncerten közreműködő kórusokra utalva így fogalmazott: „...ezek a fiatalok ma beleénekeltek a szívünkbe a reformációt.”

■ B. PINTÉR MÁRTA

Zuglói hálaadás

Kétszeresen is hálaadó istentisztelet volt a zuglói evangélikusok számára az október 3-ai alkalom, hiszen nemcsak az oltáron lévő termények és a gyermekek által előadott műsor emlékeztetett az Úr jóságára, hanem egyszerűen hivatalosan átadhatták rendeltetésüknek a templom felújított padjait. Az egész nyáron zajló felújítási munka során átszisztelet az ülőkalkulációkat, majd a megfelelő eljárással visszaállították – az eddigi fekete helyett – eredeti, barna színűket. A hálaadó istentiszteleten *Tamács Tamás*, a gyülekezet egyik lelkésze végezte a liturgiai szolgálatot, és *Gáncs Péter* püspök prédikált. (Igehirdetésének főbb gondolatai a szomszédos hasábkokon olvashatók.)

■ BODA ZSUZSA felvétele

„Padprédikáció”

Sokan úgy vélik, a templompadok ideje lejárt, rugalmasan rendezhető székekre kell őket lecserélni. Pedig a padoknak ma is aktuális, fontos üzenetük van. Szólnak hozzánk, és kérdeznak minket.

Emlékeztethetnek az iskolapadra, arra, hogy a templomban akár hány évesen is tanítványok maradjunk.

A padok könyvtartóján ott a helye a nyitott énekeskönyvnek, ami közös éneklésre, imádságra hív minket.

A padoknak rögzített helyük, tájolásuk van, így határozott irányt szabnak a benne ülőknek. Segítenek, hogy arra figyeljünk, ami az oltárterben, illetve a szószéken hangzik és történik.

Míg a különálló székek függetlenségünket, esetleges izoláltságunkat

jelképezik, addig a padok egyértelműen arról prédikálnak, hogy összetartozunk.

Vajon ismerjük-e padtársainkat? Örülünk-e az új arcoknak?

Észre vesszük-e az üresen maradt helyeket, és fájnak-e ezek?

Segítünk-e megtalálni a gazdáikat?

A templompadok fája összeköti a teremtet világgal. A fa sokatmondó növény, illetve nyersanyag. Gyökereivel a földbe kapaszkodik, részben abból él, de koronáját az ég felé tárja. A templompadokban mi is visszatalálhatunk éltető gyökereinkhez. Továbbadásra befogadjuk a felülről való tökéletes ajándékokat, amelyekkel a környezetiünknek, a reánk bízottaknak tartozunk...

■ GÁNC S PÉTER

► Egy sarokra vagyunk a találkozási helyül szolgáló rimaszombati templomtól, amikor megszólal a telefonom. „Merre jársz, püspök testvér?” – kérdezi *Rusznák Dezső* lelkész barátom. A következő két napban aztán magamtól kérdeztem meg néhány szor: „Merre jársz, püspök testvér?” A nagy kiterjedésű szórványban szolgáló lelkész igazán gazdag programot állított össze október első hétvégéjén...

„Merre jártál, püspök testvér?”

Az istentisztelet liturgiáját közösen végezzük *Moncol Zsuzsannával*, a szomszéd gyülekezet lelkészeivel és *id. Pohóczky Bélával*, aki fiával a helyettesítő szolgálatot szokta ellátni. Utóbbi most az énekeket kíséri. Igehirdetésében Mt 18,19–20 alapján az összefogás fontosságáról szólok.

A maroknyi gyülekezet szemmel láthatóan örömmel fogadja Jézus szavát, amely arra buzdít, hogy ketten vagy hárman egyek kell hogy legyünk kérésünkben. Idézem a 133. zsoltárt is, ahogy a *Gryllus* fivérek feldolgozásából ismerjük: „Mily gyönyörűség, íme, lásd, amikor az atyafiak együtt muzsikálnak...” A régies *atyafiak* kifejezéssel kapcsolatban arról szólok még, hogy magyarok és szlovákok ugyanannak az Atyának a gyermekei vagyunk, és örizzünk kell a családi békét.

Az istentiszteletet követő ebéd során a lelkésznel hosszan beszélgetek erről. Bár ő maga is szlovák származású, nagyon jól beszél magyarul. Büszkén emlegeti egykori ifjúsági tagját, a ma Békéscsabán lelkészkedő *Nagy Zoltánt*. Aztán szóba jön a gyülekezet korábbi papja, akit – mivel magyarnak vallotta magát – a kitelepítés réme fenyegetett, ezért aztán egy szlovák gyülekezetbe ment szolgálni. Zsuzsa pedig egy áttelepült gyülekezet lelkésze: híveinek többsége Nyíregyházán

ősök emlékére, két busszal látogattak haza.

Hol jársz, püspök testvér?

Hasonlóan kalandos a *Pohóczky* élete. Az idősebb Béla ebédnél elmeséli, hogy 68-ban teológusként Bécsben járt, amikor Csehszlovákia szovjet megszállásáról értesült. Hazatérés helyett meg sem állt Amerikáig, ahol befejezte a teológiát, majd felváltva szolgált reformátusok és evangélikusok között.

Távollétében persze elítélték, így nem térhetett haza. Ám nem volt maradása a tengerentúlon, így *Kádárnak* írt levelet, hogy Magyarországon kaphasson lelkészi állást. A levelet így címezte meg: „Nagyméltóságú Kádár János, Magyarország elnöke”, majd „kedves János bátyámnak” szólította a pártfőtítkárt. Ő „kedves Béla öcsém” válaszolt, és jelezte, hogy nem illetékes az ő egyházi alkalmazása terén. Ám az akkori református püspök Encs környékén kínált neki állást, ahonnan aztán tíz év szolgálat után hazatérhetett Szlovákiába.

Amerikában született fia a komáromi teológián végzett. Mindketten hol református, hogy evangélikus lelkészként szolgálnak. Hazavisszük őket Serkébe, ahol a kertjükben megcsodálhatom az ipartörténeti különlegességnek számító, öreg gépekből álló kiállítást.

Továbbautóznak. Pádár mellett elhaladva megtudom, hogy *Simon Zsolt*, Szlovákia koalíciós kormányának mezőgazdasági minisztere ennek a gyülekezetnek a tagja, édesapja presbiter. Dereng valami, hogy olvastam arról a találkozóról, amely közte és *Miló Klátik* szlovák általános püspök között zajlott. A miniszter a Híd-Most párt képviselője – és talán még a két egyház között is hidat verhet.

Hol jársz, püspök testvér? – kérdezem magamtól, amikor a várgedei kis templomot látogatjuk meg. Sajnos a határ másik oldalán is jól ismert ez a jelenség: az elnéptelenedő falu kicsi evangélikussága nagy erőfeszítések árán sem igazán tudja fenntartani egykor kecses szépségű templomát. Néhány éve némi anyagi támogatást küldtünk a tatarozásra, de bizony sokak áldozatára volna szükség a templom megmentéséhez.

Szombat délután érkezünk Sajógömörre. Éppen próbát tart az énekkar:

másnap délután egyházmegyei kórustalálkozón vesznek részt. *Tamács*, az egyetlen jelen lévő férfi tag elmondja, hogy négy nyelven is fognak énekelni: szlovákul, latinul, egy spirituálét angolul, és természetesen magyarul. Az eredeti terv szerint a presbitériummal kellene találkozunk, de a nyolctagú testületnek csak egyetlen tagja jön el. Neki és az énekkarnak azért levetítem *Győri János Sámuelnek* a magyarországi szlovák és a szlovákiai magyar evangélikusok életét bemutató filmjét. Ez jó kiindulásul szolgál egy őszinte, mély beszélgetéshez.

Kórházi kezelése miatt *Tibor* sem tud itt lenni. Tervek szerint ő lenne annak az iratmissziós központnak a vezetője, amely a sajógömöriekkel testvér-gyülekezet kapcsolatát ápoló budaörsiek kezdeményezésére jön majd talán létre.

Másnap korán reggel a gömörpányiti templomot nézzük meg. A sajnos meglehetősen elhanyagolt kertben kopjafa hirdeti, hogy a templom

Elöttem *Rusznák Dezső* sajógömöri lelkész

nemrég volt kétszáz éves. Bent a szószék fölött felirat tanúsítja, hogy egykor itt szolgált lelkészként *Bugány Miklós*, aki 1675-ben hitéért gályarabságot szenvedett. A karzat fölött pedig ezt a verset fohászt olvasom: „Órzd meg, Oh, Isten e házat veszélytől. / S igéd hirdessék tisztán a metelytül...” Az előtérben egy régi *Evangélikus Naptár*ra bukkantok 1934-ből (a Szlovenszkoí Magyar Evangélikus Szövetség kiadása), amely egyebek mellett arról ír, hogy ebben a templomban konferenciát rendeztek több száz leány részére. Ez is már a múlté, a kéthetenkénti istentiszteletre talán ha nyolc-tíz öreg jár.

Hol jársz, püspök testvér? Sie-tünk vissza Sajógömörre. Ezúttal szinte teljesen megtelik a néhány éve szépen felújított templom. ApCsel 16,25–34 alapján arról a Pálról és Szilászló prédikálók, akik fogságban is imádkoztak, és énekel magasztalták az Istent. Az egyik falat szinte tel-

jesen betöltő freskóra is utalva – amely *Luthert* ábrázolja a worms birodalmi gyűlésen – a hitvallásos magatartásról prédikálók, majd az oltárterben elhelyezett Luther-Bibliára mutatva az anyanyelvi igehirdetés értékes protestáns örökségéről szólok.

Az istentisztelet kedves színfoltja az iskolás gyerekek éneke, tanárikaik verses szolgálata. Egyikük *Reményik Sándor* *Az ige* című versét mondja: „Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek, / És áhitattal ejtsétek a szót (...). / Úgy beszéljen ma ki-ki magyarul, / Mintha imádkozna, / Mintha aranyat, tömjént, myrrhát hozna!”

A szertartás keretében három gyermeket keresztelek meg: *Krisztinát*, *Istvánkát* és *Ricsit*. A gyerekek szívesen járnak Dezső bácsihoz hittanra, a leányka nemsokára konfirmálni fog. Csaknem elcsuklik a hangom, amikor Jézus szavát idézem: „Engedjétek hozzám jönni a kisgyermeket, (...) mert ilyeneké az Isten országa.” Mindhárman cigányok. Édesanyjuk egyedül neveli őket.

Az istentisztelet utáni ebéd alatt majd házigazdánkkal, *Bélával* beszélgetünk elmélyülten arról, hogy a falu és a gyülekezet szempontjából létkérdés a cigányok integrációja. Kifelé menet megmutatja nagy kiterjedésű gazdaságát és a roppant fölhasátrakat. A kert végében még ott a sok homokzsák, a Sajó nyári áradásának mementójaként. Igen, az árvíz sem ismer határokat.

Hazaindulásunk előtt vendéglátóm sorra előveszi a régi iratokat és anyakönyveket. 1941-nél különlegesen értékes bejegyzést találunk: hivatalos egyházi látogatása végzetével *Túróczy Zoltán* püspök írt be a kereszteleési anyakönyvbe. Dezső szeretné, ha a 2010-es adatok végére én írnék be. Tekintettel arra, hogy látogatásom nem hivatalos vizitáció, nem az anyakönyvben, hanem a jegyzőkönyvben rögzítem a tényt, hogy 2010. október 3-án és 4-én meglátogattam az itt élő evangélikusokat.

Merre jártál, püspök testvér?

Nehéz körülmények között is élni akaró magyar evangélikusok között. Buzdítani próbáltam őket, hogy hitükben és hagyományaikban megmaradjanak. A próféta szavával szólva ilyeneket kértem tőlük: „Építsetek házakat, és lakjatok bennük! Ültessetek kerteket, és egyétek azok gyümölcsét! Házasodjatok, szülessenek fiaitok és leányaitok! Házasítsátok meg fiaitokat, és adjátok férjhez leányaitokat! Szüljenek azok fiúkat és lányokat! Szaporodjatok, és ne fogyjatok! Fáradozzatok annak a városnak békességén, ahová fogságba vitettek benneteket, és imádkoztatok érte az Úrhoz, mert annak békességétől függ a ti békességetek is!” (Jer 29,4–7)

■ FABINY TAMÁS

Várgede evangélikus templománál

mondja egyikük. Másikuk a közbiztonságra, a sok falopásra panaszkodik, és a közeli várost csak Romaszombatnak nevezi.

ról költözött át, az úgynevezett lakosságcsere keretében. Két-három éve, amikor a nyíregyházi gyülekezet emléktáblát helyezett el a szlovák

Isten rackája

A teremtés hetének ünnepi zárásaként egy kedves kisapostagi testvérünk jóvoltából egy féléves *jerke* volt a vendégünk az istentisztelet alatt a templom udvarán. *Cseh Lacival* fél órával a kezdés előtt mentünk ki a

kor kosnak hívnák) hamar megkedveltette magát. Többen percekig csodálták az istentisztelet után.

A racka régi magyar juh fajta. Megjelenése sajtószerű. Csavart szarva „v” alakban áll, bundája csimbókós, és néhol húsz-harminc centiméter hosszan lóg. Gyapja nem igazán értékes, viszont gerez-nájából készül a pász-toremberek subája.

Isten rackája egyedül Magyarországon őshonos, így legfőbb értéke az, hogy megőrizhetjük általuk az eredeti génállományt, amely alkalmazkodott a ridegtartáshoz, jól bírja a zord körülményeket is. A pásztor a bárányaival így egész évben a pusztában lehetett, hiszen őt a subája, az állatokat pedig gyapjas takarójuk védte a melegtől és a hidegtől egyaránt. Mindnyájukat pedig a teremtő Isten véd, aki esőt ad jóknak és gonoszoknak egyaránt, hogy szülőföldünkön boldoguljunk, teremtett javaival gazdagon.

Mintegy kétezer éve Isten Báránya is eljött közénk, hogy elhordozza a világ bűnét. Így gondoltunk a teremtés hetén Kisapostagon – rackánk segítségével – az Úr szeretetére.

■ STERMECZKI ANDRÁS
evangelikus lelkész (Dunaújváros)

juhkarámhoz, ahol bekerítettük és az autóbá raktuk az ifjú racka juhot. Barátságosan bégetett a kocsi, de igazán a füves templomudvaron érezte jól magát. A lehullott gyümölcsöket rögvest meglelte a fák alatt, és a szá-mára különleges csemegét egy órán át eszegette.

Böske, az ifjú *jerke* racka juh, azaz lány bárány (hiszen ha fiú lenne, ak-

Templom a plázában

Olaszországban nyitottak először templomot kereskedelmi központ területén. Dolgozóknak és vásárlóknak napi kétszer mutatnak be misét a kétszáz főt befogadni képes templomban. „A pláza sem idegen az imádságtól” – olvasható az olasz csizma orrában, a calabrai Catanzaro hatalmas kereskedelmi központjának, a Le Fontanének az egyik plakátján.

A templomépítés ötlete a plázát működtető helyi vállalkozótól, *Floriano Calabresétől* származik: „Tudomásom szerint Európában – és talán az egész világon – a mi kereskedelmi központunkban nyílt legelsőként templom. Az, hogy helyet adtunk a léleknek és a hitnek, szolgáltatásaink minőségét növeli” – nyilatkozta.

A szentté avatott lengyel vértanúról, *Maximilian Kolbéról* elnevezett templomot és a mellette álló plébánia épületét Catanzaro püspöke, *Antonio Ciliberti* szentelte fel szep-

ber végén. „Tetszik vagy nem tetszik, a kereskedelmi központok már a katolikus Olaszországban is társadalmi találkozóhelyekké léptek elő. Szülők és gyerekek vásárnaponként a plázákba járnak. Ha ezek területén van a templom, hátha shoppingolás előtt vagy után ide is betérnek” – hangzott a püspök. Hozzátette: reméli, a catanzarói kezdeményezést újabb templomok követik Olaszország többi kereskedelmi központjában.

A templom papja a fiatal *Giovanni Scarpone* atya, aki máris viszonyítási pont lett a plázában találkozó fiatalok számára. Reggel és este celebrál misét.

A templomnak nevet adó Kolbe szerzetes egyébként a mértékletességre intő védőszentként is ismert. „A templomba járás a céltalan fogyasztásnak is határt tud szabni, még egy kereskedelmi központban is” – jegyezte meg Scarpone atya.

▶ MTI

Nemzeti Segélyvonal

Az *Evangelikus Élet* támogatja azt a társadalmi gyűjtést, amely a Nemzeti Segélyvonalon keresztül folyik a vörösiszap-katasztrófa károsultjai és az áldozatok családja számára. Olvasóink a 1752-es telefonszám felhívásával egyszeri 250 forintnyi pénzdómadányt juttathatnak el számukra az öt legnagyobb magyar karitatív szervezeten keresztül.

Kérjük, hívják a 1752-es Nemzeti Segélyvonalat!

(A Nemzeti Segélyvonal Kuratóriuma: *Lehel László* – soros elnök –, igazgató, Magyar Ökumenikus Segélyszervezet; *Écsy Gábor* országos karitászigazgató, Katolikus Karitás; *Kozma Imre* elnök, Magyar Máltai Szeretetszolgálat; *Selymes Erik* főigazgató, Magyar Vöröskereszt; *Szenczy Sándor* elnök, Magyar Baptista Szeretetszolgálat; *dr. Tatár Attila* főigazgató, Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság; *Debrei Csaba* vezérigazgató, Hírtőzsde Holding Zrt.)

A gyűjtőszámláló állása, a telefonhívások számának alakulása folyamatosan ellenőrizhető a www.nsv.hu honlapon, ahol figyelemmel követhetők az OTP-hez közvetlenül érkező befizetések is. A már rendelkezésre álló áthidaló forrászűköszíthet segítségével az öt segélyszervezet napokon belül megkezdi az összegyűlt pénzdómadányok eljuttatását a károsultakhoz.

„Csúnya madár nincs, csupán különbségek vannak”

Beszélgetés Schmidt Egon ornitológussal

▶ „**En is csatlakozom az előttem szólókhoz, valóban élmény olvasni a könyveit! Szeretem a belőlük áradó természetszeretetet, a baráti stílust. Igyekszem beszerezni az eddig megjelent összes könyvét, számomra kincset érnek. Éppen most olvasom a Madarakról – mindenkinek című könyvet.** Többek között ez a bejegyzés is olvasható az idén hetvenkilencedik életévét betöltött Schmidt Egon ornitológus, író honlapjának vendégkönyvében. A teremtésvédelem ökumenikus hetének és az állatok – október 4-ei – világnapjának alkalmából beszélgettünk a népszerű katolikus szakemberrel, akinek munkásságát tavaly Kossuth-díjjal ismerték el.

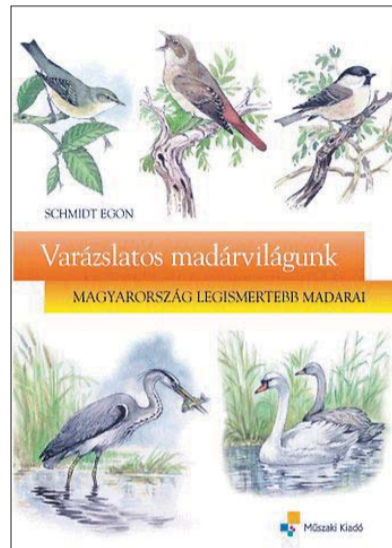
– *Másként tekint az ember hívőként a természetre?*

– Elsősorban a teremtett világot látom benne, és természetesen, hogy más szemmel nézem. Ez azonban összefügg az állatszeretettel is. A mai napig is gyakran tartok iskolásoknak író-olvasó találkozókat, ahol mindig elmondom a gyerekeknek, hogy viszolyghatnak egyes állatoktól, de a legfontosabb, hogy ne bántásák őket!

– *1970-ben megjelent első könyve, a Madarakról – mindenkinek néhány héten belül elfogyott. Azóta több mint hetven kötetet és legalább ennyi egyéb publikációt jegyez szerzőként. Az évtizedek alatt folyamatosan felhívta az olvasók figyelmét egyes állatfajok fogyasztására. Mit tehetünk azért, hogy megvédjük a természetet?*

– Sokszor érezzük úgy, hogy sajnos nem sokat. Például semmit nem tudunk tenni az idei esős, hűvös nyár ellen, márpedig azt – többek között – a fecskék vagy a gólyák is megsíny-

nek – el is pusztultak a fiókák. A gólyák leköltötték, de az időjárás miatt nagyon sok tojás bezápuult. Csináltak utána ugyan egy pótköltést, de mire azok az utódok valamennyire megerősödtek, a szülőket már útra szólította az ösztönük, így itt hagyták a kicsinyeket. Híradókban is láthattuk, ahogy az emberek etették a magukra hagyott kisgolyákat.

Mára már a házi verebek száma is megcsappant. Ennek egyik oka lehet az is, hogy egyre kevesebb helyen találkozhatunk disznóólakkal, istállókkal, így egyre kevésbé jutnak hozzá fő táplálékukhoz, a rovarokhoz. Ez befolyásolhatja a fecskék fogyasztását is, bár költöző madaraink esetében azt se feledjük, hogy az éghajlatváltozás miatt a déli kontinenseken egyre nagyobbak a száraz területek, így egyre nagyobb távolságokat kell megtenniük víz nélkül, ezt pedig sok madár nem éli túl.

Az azonban már közvetlenül az ember felelőssége, amikor az erdőnek a költési időszakban való kivágásával, szántóföldek beépítésével elveszi az állatok életterét, a vegyszerek használatával pedig mérgezi őket. És akkor még nem is beszélünk példá-

azért, hogy a leölt madarakat tányéron szolgálják fel az ingyenceknek az éttermekben.

– *Az ön ismeretterjesztő és szak-könyvei, publikációi, a tizenhét éven át a Kossuth rádió Oxigén című népszerű műsorában elhangzott anyagai vagy a madárhangokat tartalmazó hangkazetták és CD-k nemcsak felhívták az emberek figyelmét a természet kincseire, de érthetően és élvezhetően be is mutatták az egyes állatfajokat, hasznos tanácsokat adtak például egyes madárfa-jok óvásához, gondozásához.*

– Az elvem mindig is az volt, hogy csúnya madár nincs, csupán különbségek vannak, és ez az énekhangjukra is vonatkozik. Mindig nagy örömmel töltött el, ha a hallgatók vagy az olvasók visszajelzéseiből azt láttam, nem volt hiábavaló az ismeretterjesztés. Nekem a hobbim volt a foglalkozásom, és örültem, hogy a természetjárás során szerzett tapasztalataimat megoszthatom másokkal is. Tulajdonképpen a könyvírás is így kezdődött: a Madártani Intézet munkatársaként sokszor én vettem fel a telefont. Feltűnt, hogy a betelefonálók kérdéseit csokrokba lehet gyűjteni, és úgy láttam, érdemes lenne a válaszokat írásban is megjelentetni.

Az első kötetet aztán egyre több követte – a nyáron jelent meg a legutóbbi kiadványom az Anno Kiadó gondozásában *A magyarság madarai* címmel.

– *E helyütt nem tudjuk az összes könyvet felsorolni, de ha már szóba jött, az Anno Kiadónál napvilágot látott kötetekre jellemző, hogy igényes tartalmat kínálnak pénztárcabarát áron. És hadd reklámozzuk a Műszaki Kiadó gondozásában tavaly megjelent színvonalas, kabátzsebben is elférő Varázslatos madárvilágunk – Magyarország legismertebb madarai című kötetét is, melyet Budai Tibor élethű rajzai illusztrálnak.*

– Életem során nemcsak a felnőtteknek írtam, hanem a gyerekeknek is. Ezekben a történetekben a főhős – legtöbbször egy kisfiú vagy egy kislány – olyan kalandokba keveredik, amelyekben sokat tanul az állatoktól, akikkel találkozik. S mivel mesékről van szó, az állatok természetesen emberi nyelven is beszélnek. A katolikus Új Ember Kiadónál a közeljövőben várható a *Mesélnek az állatok* című sorozat kilencedik köteté, a *Majom Muki az erdőben*; a címe talán sejteti, ki is lesz a főszereplője a történetnek. Megjelenés előtt van a *Négy évszak ösvényein* című könyvem is, amely – a *Mozaikok a természetből* című korábbi kötethez hasonlóan – az *Új Emberben* megjelent írásokat gyűjti egybe; időrendben haladva a 2005 és 2009 közöttiek olvashatók majd benne.

– *Ön dolgozott a Fővárosi Állat- és Növénykertben, a Madártani Intézetnek sok éven át volt munkatársa, az Állatvilág című lapnak szaklektora is volt, de betöltötte a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület alelnöki tisztségét is. Melyik volt a legmeghatározóbb?*

– A kimeríthetetlenül változatos, izgalmas, mindig új témákat adó Természet – így, nagy T-vel –, amely iránt érzett szeretetemnek, tiszteletemnek és csodálatomnak igyekeztem minden írásomban is hangot adni. Ha ez sikerült, akkor úgy érzem, az életem nem volt hiábavaló.

■ BODA ZSUSZA

lették. Amikor kikeltek a kiscfcskék, éppen megérkezett az egyhetes esőzés. Mivel a fecske röplő rovarokkal táplálkozik, a szülőlé még maguknak is alig tudtak élelmet összegyűjteni, nemhogy a kicsinyek-

ul a molnárfecskék hazai fészkeinek tudatos megsemmisítéséről – az emberek pusztán amiatt verik le a fészkeiket, mert piszkítanak – vagy azokról az országokról, ahol divathóbortból fajokat pusztítanak ki csak

Pesten a lélek

■ SZABÓ B. ANDRÁS

A fal külső oldala menthetetlenül szürke. Minden tisztítási kísérlet reménytelen lenne. Hat sáv áramló forgalmának kipufogófüstje az évtizedek alatt mélyen beleitta magát a kőbe. Már a fal mélyébe hatolt a por és a zaj. Éjjel pedig vörös és fehér csökök égetik a falba a nagyvárosi lét elviselhetetlen könnyűségét. Ezer fényzó, neonreklám és a díszkivilágítás reflektorai próbálnak átvilágítani a falon, mióta csak emlékezni tudok.

Bent, a fal mélyében titok rejlik. A város legrégebbi freskója lapul ott évszázadok óta befalazva. Trónusán ülő Madonna, ölben a gyermekkel. A festmény kék alapszíne a mennyei teljességet ragyogja vissza, a gyermek Jézus egy mára már láthatatlanná vált almát nyújt Máriának. A virágzó középkori képnelv teológiájában ez a paradicsomi állapot helyreállítását jelenti. Amit az első Éva elrontott, azt engedelmisséggel a második Éva helyreállítja. Feminista teológia fuvallata a teológiailag felvilágosult 14. századból. Nagyvárosi ikon lapult az Erzsébet híd pesti hídfőjénél, a belvárosi templomfal belsejében. S most előkerült. A templomban újra megtekintheti bárki, aki belép.

Pesten, és nem Budán, ami a hely és idő szempontjából inspiráló. Pesten a lélek szekularizáltabb, modernebb és szegényebb. Több a beton, és kevesebb a fa, több a sík, és kevesebb a hegy. Nagyobb a tér, és rövidebb a múlt. Folyton siető, változó jövőről álmódó jelen van a bal parton. Kifelé haladva az előző századforduló kopott bérházai, majd panel lakótelepek, plázák, autópályák kivezető szakaszai és végül a repülőter teljesítk be a reformkor pesti modernizációs terveinek másfél százados álmát.

Ha nem térképmagassból, stratégiai szemmel tekintünk erre a tájra, mint bombázó pilóta, barnamezős beruházó vagy más, magasból lecsapó ragadozó madár, akkor csodás változások történnek. Megelevenedik a táj. Az elővárosi vasút menti forgalmi épület bakterház lesz bakterral, körülötte gyerekek, és a gyárudvaron – ugye emlékszünk – komondor hempereg.

Fontos, hogy ezt ne felejtjük el a tananyag-átszervezés után se. Ebből a föld- és emberközeli perspektívából érezhető csak meg a város élő kedvessége ma is. Szereplők sokasága a pesti külvárosi mindennapokból. Anyóka az ablakból, akit a lakásmaffia költöztetett a Gellért-hegyi világból a pestújrhelyi szobafogságba. A gyülekezetbe belépő drogos fiatalok, akik jó útra tértek, csak hogy az evangélikus istentisztelet kikristályosodott „formavilága” áthatolhatatlan üveg-falként áll előtűnk a templomban. Kiseb-nagyobb vállalkozók, akik gomrukban érzik a kapitalizmus mindennapi feszültségét. Öregek, akiknek egy felborult világban a pad és az énekeskönyv – amely persze aligha mérhető a dunántúli, szarvasi stb. énekeskönyvhöz – jelenti a stabilitást, az értéket a mindennapokban. Szombati plázatalálkozások fiatalokkal a keresztelők után...

Pest mai formája egy mindent átalakító gazdasági fejlődés másfél századáról árulkodik. Ennek élményéről *Kusturica* egy korai filmjének visszatérő mondata jut eszembe, a nyolcvanas évek épülő jugoszláv pa-

nelházaival a háttérben: „Mindennap minden tekintetben egyre többet fejlődöm.” Itt a városban mindennap minden tekintetben egyre többet, előre és vissza. Evangélikus keresztényként itt élve a folyamatos változásban mi is változunk, fejlődünk vissza és előre. Lépéskényszerben vagyunk, hogy a változás állandóságában megéljük a krisztusi tanúságot. Hogy azok közé tartozunk, akiknek nem térkép e táj.

Élve a várost sokszínűség vesz körül, minden érzékszervünk számára

a kihívások és impulzusok sokaságával. Pesti hangok, amelyekhez a forgalom zaja adja az állandó alapot. Koreai misszionáriusok hihetetlen dallamú, magyarított szövegű énekei az aluljáróban, vidám húsvétvasárnap-i tánc letölthető klipje a Hősök térről, fájdalmas profizmussal és teológiai ijedelemmel, európai magasságú egyházzenei elefantsontornyok kiemelkedése a város fölé és Tamás-misék halott dallamok feltámasztó stílus kísérletei, új találkozások.

Talán valahogy így hallgatható ki a pesti lélek keresztény dallama. Sokféle, de aligha meghatározó egy-egy médiáhatalom slágeryárához képest.

Pesti ízek. A szétraprikázott turistagulasch, a trendi gasztrobiztrók aranyárú ételkölteményei és a gyorsétteremláncok mindenütt egyforma üzleteinek szendvicsei mellett a buddhista és máltai ingyenlevesek életmentő melege. Gyülekezeti ebéd-ök keresztény hangulata, megújuló karizmatikus gyülekezetek kisgyermekes családokhoz megérkező komatáljai. A pesti lélek rezdülései, melyeket térképről megízlelni aligha lehet.

Gazdasági centrum a luxus arcpírító csillogásával és a nyomor szívszorító, aszfalton heverő mindennapi elmentével – ez is a pesti lélek. Tömegben egyedül, zsvijában szó nélkül. Bizonytalan kapcsolatban, nehogy a még jobb lehetőségét a lekötöttség elriassza.

Alapvető keresés – *Tillich* kifejezésével – a mélység dimenziója után, sámándobolástól párosával járó amerikai mormon fiatalokig, katolikus várossmissziótól moziban gyűlő gótgótsókig. A reformkori Pesten, az egész gyorsulási folyamat kezdetén még az evangélikus áramlat is a meghatározó trend egyik mozgatója volt, mára azonban nagyjából belészürkült a városképbe.

A keresztény és benne a lutheránus múlt pesti nagysága helyet kap bővülő múzeumokban, köztéri szobrokban és megtalált freskókban. De az élet tanítómestere csak az aktív, jó (múzeum)pedagógiában neveli a pesti lelket, mely hajlamos elsekélyesdni és durvulni.

A szarvasi Szélrózsa egyik legnépszerűbb programja az evangélikus

arancypapat volt, még pesti gimnazisták is megnézték. Őket egyébként is megfogta a Szélrózsa lelke. Bár mindig utazni kell érte, a pesti lélek feltöltődésének helyszíne manapság a fesztivál – Kapolcstól Szarvasig, Bánktól az Ördögkatlanig.

A fesztiválszezon végén a nagyvárosi őszben már esik az eső. Ilyenkor az ember máris napfényről álmodik, és visszaemlékezik a nyárra.

Az év talán utolsó szabadtéri koncertjén egy budai udvaron két zenész játszik a színpadon: *Szalóki Ági*, az ország egyik legjobb énekesnője és *Borlai Gergő*, valószínűleg legjobb dobosa. Nyári emlék, amikor ők egy alföldi liget szabadtéri színpadán léptek fel ugyanezekkel a dallamokkal. Vagy mikor két évvel korábban *Ottlik* iskolájának udvarán – katonadal helyett – három fiatal énekesnő (egyikük *Szalóki Ági*) a *Paradicsom* című különleges népdalt éneklie: „Nem láttam még szebb gyümölcsfát, / Mint Úr Jézus keresztfáját. / Piros vérről virágozik, / Szentlélekkel illatozik.”

Nyári emlékek. Igazi kakaóíz Amerikából, Tamás-mise *Tessedik* templomában, alföldi forróság a park árnyai között, az ország legharciasabb gyülekezetének legharmonikusabb gospeldallamai, rövidnadrágos püspök apukák, nagyapák és kedves, fiatal, lelkes arcyk mindenütt. Záró istentisztelet, amelynek vitalitását bármelyik pesti évközi vasárnap szívesen látnám.

Múlt és jelen és remény a jövőre. Hátha elég gazdagok vagyunk, hogy emlékezésre méltó, lélekmelegítő hitélményeket adjon egyházunk! Szemben sok keserű trenddel, amely körülvesz. Alapvetően cinikus és rendszerkritikus kultúrában értéket adni hálátlan feladat.

Olyan gazdagok lennénk, hogy lemondhatunk az új élményekről, pusztán elefantsontorony dicsőségünk emlékezetéből? A puha fedelű énekeskönyvnél biztos tartósabb a kemény fedelű, mégis talán kapcsos változat kellene, gyűjteni a kedves dalokat. Ha nem találjuk meg a közvetítő eszközt, legfeljebb koporsónkba mellénk temetik kemény fedelű értékeinket, és ráírják: élt ötszáz évet. Pesti divat szerint, szóróparcellában csak a por és a szél marad. Releváns, hiteles értékeket kell megmutatni az élethez, amelyek éltetni tudnak.

Két pesti lelkész a Balaton-parton a sötét tó felé néz. Szürke falak között álom bontakozik ki a beszélgetésből: behozni a nyár szabadságát a szürke kősvatagba. Szélrózsa Pest közepén, ahol a metrók keresztelik egymást.

Néhány száz méterre onnan előkerült a freskó a belvárosi templom falán, a pesti lélek nem vészett el. A nagyváros szabadsága, sebessége, tudása itt van, csak ki kell szabadítani a lelkét a szürke falból. Élő emberi szövetté lakni a kötöngert: *Radnóti*val, dallammal, ihletett beszéddel és ötletekkel.

Október 16-án összegyűlnek Újpesten, hogy elgondolkodjanak erről a városról, az itteni keresztény létformáról egy pesti missziói nap keretében. Lehet együtt gondolkodni, álmodni és tenni, hátha evangélikus templomok falában is el van rejtve a kék ég egy darabja Budapesten.

A szerző evangélikus lelkész

Szélrózsa-tízek utótalálkozója

Fiatalokat megszólító legnagyobb országos rendezvényünk, a Szélrózsa országos evangélikus ifjúsági találkozó 2009-ben bővült utótalálkozóval. A *Szélrózsa-tízek* szervezőcsapata viszont már hagyományosan minden második év őszén megtartja a fesztivált kiértékelő összejövetelét, és ilyenkor a jövő tervezése sem maradhat el.

A *tízek* csapata – a munkaági vezetők jelenlétében – a balatonszárközi Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthon vendégszeretettel élvezve október 1-jén tekintett vissza, illetve előre. *Gáncs Péter* püspök különleges meglepetéssel készült az alkalomra: egy-egy, az ideai találkozó mottóját és helyszínét felidéző, „Középkedés Veled” feliratú pólót viselő plüss-szarvasal ajándékozta meg köszönetképpen a főszervezőket.

Az egyes munkaágak szarvasi tapasztalatainak megbeszélése és az elektronikus úton kiküldött kérdőívek összegzése után részben a *hogyan tovább* kérdését is megválaszolták. A 2008-ban újraalakult gyermek- és ifjúsági bizottság ezentúl saját hatáskörébe tartozónak tekinti a találkozó szervezését, természetesen nem kizárva a jövőbeli feladatokból a – már – történelmi fogalomként” tovább élő – *tízek* továbbra is lelkes tagjait.

Marton Tamás, aki a kezdetektől szívügyének tekintette az evangélikus ifjúság „szélrózsás összefogását”, és mindig nagy részt vállalt a rendezvény előkészítéséből és lebonyolításából, ezen alkalommal jelezte visszavonulását, igaz – segítségképpen is – a KIE révén továbbra is elkötelezett „szélrózsás” marad. *Smidélus Gábor* pedig, aki Szélrózsa-atyaként négy éven át vezette a *tízek* munkáját, *Mesterházy Balázsnak*, a soproni líceum iskolaelkészének adta át a stafétabotot, aki a gyermek- és ifjúsági osztály három dolgozójával együttműködve szeretné megtartani a találkozó mozgalmi jellegét is. (Ezt alátámasztja a felkérést elvállaló „új” Szélrózsa-ata felhívása is: a balazs.mesterhazy@gmail.com e-mail címre várja azon gyülekezetek, illetve települések érdeklődését, amelyek szívesen otthont adnának 2012 júliusában a 9. Szélrózsának.)

A legközelebbi országos szintű ifjúsági összejövetelre, a mindenki számára nyitott Szélrózsa-utótalálkozóra 2011 februárjában Budapestre várják az érdeklődőket.

2013-ban pedig – régi terveket valóra váltva – elkezdődik reménység szerint az erdélyi Szélrózsa története is...

■ – GBM –

Könyvelőadó a Kulteában

Külön (fizetendő) kívánalom híján többnyire az *Evangélikus Életben* is igazságos egyformasággal kereteződnek hétről hétre a hirdetések, okkal feltételezve persze, hogy így is mindenki megtalálja a számára érdekes-értékes információt. Kiadónk múlt hét szombat délutáni különleges könyvbemutatójának hirdetése (*EvÉlet*, 39. szám) azonban alighanem elkerülte a fővárosban élő kisgyermekes szülők figyelmét. Avagy: méltatlanul került el.

Kovács Viktor győzte meg ifjú (és kevésbé ifjú) hallgatóit arról, hogy a *Luther Kiadó* és a cédét rögzítő *Gryllus Kiadó* nem érdemtelenül fogott össze a kiadvány létrehozása érdekében. *Nagy Bandó András*, *Sarkady Sándor*, *Blaskó Virág Márta*, *Veres Andi*, *Mentovics Éva*, *Markó Béla*, *Gyárfás Endre*, *Drégely László*, valamint *Devecsery László* olvasható és megzenésítve hallgatható versei olyan üde és igényes találásban kerülnek a gyermekek elé (a kötetet *Gyarmathy Ildikó* rajzai il-

Hogy maga a bemutatott könyv, az *Ignác, mit látsz?* című foglalkoztató kötet felettébb népszerű lesz az óvodás és alsó tagozatos gyermekek (és nevelőik) körében, azt nem nehéz megjósolni, ám azt csak kevesen olvasták ki a hirdetésből, hogy október másodikán a *Palinta Társulat* nemcsak bemutatja, hanem – részben – elő is adja a CD-melléklettel ellátott kiadványt...

A kötetben szereplő versek komponistája és előadója, *Veres Andi* azért így sem üres nézőtér előtt várta interaktív zenés gyermekprogrammal közönséget. Társulatában ezúttal a kiváló gitáros, *Bellák László* és a számos hangszerrel megszólaltató teológushallgató,

lusztrálják), amire manapság sem a könyvesboltokban, sem a koncerttermekben nem találunk sok példát.

Búslakodniuk azért azoknak sem kell, akik elmulasztották feljegyezni a „könyvelőadásnak” helyet adó Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum címét (*1051 Budapest, Szent István tér 15.*). A jövőben ugyanis a Kulteának „becézett” intézmény színházterme lesz a Palinta Társulat új otthona, ahol havonta egyszer (*legközelebb november 14-én 11 órától*) várják szüleikkel a 14 éven aluli gyermekeket. Például a Deák téri templom reggel 9 órai istentiszteletén részt vevő családokat...

■ LUKÁCS GABI felvétele

Castel Gandolfóban – az ökumené jegyében

Merre tart az egyházak egymáshoz közeledése?

► **Castel Gandolfo** neve elsősorban arról ismert, hogy itt található a pápa nyári rezidenciája. Ez a Rómától mintegy harminc kilométerre található, szép fekvésű tával vonzó természeti környezetet kínál, kilencezer lakosú üdülőváros adott helyet a 29. ökumenikus püspöki találkozónak. A konferencia témája így szólt: *Isten akarata a keresztény ember életében. Szeptember elején erről a kérdéstről és közös szolgálatunk egyéb területeiről, közöttük kiemelten az egyház egységéről beszélgetett a Fokoláre mozgalom és Miroslav Vlk nyugalmazott prágai római katolikus érsek által egybehívott, hat felekezetet képviselő harmincöt püspök.*

Anélkül, hogy a négy különböző felekezetű püspök előadását ismertetném, inkább arra utalok, hogy egyéni életfolytatásunkra Isten egyértelmű biztatást ad a kijelentett ígében. De vajon miként mutatkozik

rituális és hitbeli egység lehet, amely bizonyos vonatkozásban most is valóság, megélt tapasztalat s látható összetartozás. Abban is egyetértünk, hogy az eucharisztia egymás templomában úgynevezett vendég-

A pápai palota Castel Gandolfóban

meg akarata a népek történelmében vagy az egyes egyházak életében? Mennyire enged szabad folyást a Gonosz hatalmának, és mikor szán büntetésnek egy-egy nehéz szakaszt övéi életében? Mikor mondhatjuk, hogy „hajh, de bűneink miatt / Gyúlt harag kebledben” (*Kölcssey*), és mikor terheli a felelősség a mulasztással vádolható embert vagy egyenesen gonosz szándékkal büntetendő személyt?

Nyilván más az emberek előtti felelősség, melyet a mindenkor érvényes világi törvény szabályoz. Ismét más a keresztény ember Isten előtti felelőssége, ahol a vétek lehetséges jóvátételének és az irtalmas Isten hozzánk hajló szeretetének egyszerre van létjogosultsága. Abban mindnyájan egyetértünk, hogy csak az isteni kegyelem bizonyosságában értelmezhetjük saját sorsunk esemény-sorozatát, éppúgy, mint a népek történelmét. Közben pedig ezernyi kérdés marad válaszra várva az örökkévalóságban.

A reggelenként tartott különböző felekezetű istentiszteleteken mindig együtt vettünk részt. Akiknek módjuk volt az eucharisztia közös ünneplésére, azok ezt bátran megtették, a többiek áldáskérésre járultak az oltárhoz. Így az imádság és az íge mindenkit egy közösségbe terelgetett.

Az evangélikus úrvacsorai istentiszteleten e sorok írója éppen a megbocsátásról prédikált. Hangsúlyos lett magam előtt is: ha készek vagyunk megbocsátani egymásnak, ha elismerjük, hogy a másik egyházában is Krisztus van jelen, és ő ébreszt hitet bennünk, miért nem tudunk felelemelkedni tradíciókon és vitatható formákon?

A beszélgetések során együttesen alakítottuk ki azt a véleményt, hogy az egyházak egysége lelki, spi-

úrvacsorai közösség formájában (*Abendmahl-gastfreundschaft*) mind teológiailag, mind liturgikailag megoldható feladat.

Érdekes és figyelemre méltó előadást tartott *Peter Dettwiler* svájci református lelkész: e témában *Eva-Maria Faber* római katolikus teológussal közösen írt könyve alapján szólt azokról a közös tanbeli és liturgikai hagyományokról, amelyek a két egyházat egybekapcsolják, és azokról is, amelyekről tovább kellene beszélgetni a megterített úrszertalához járulás reményében. Az egyházak teljes egysége azonban eszkatologikus reménység Isten örök országában.

Jártunk Róma legrégebbi templomában *Cyrell és Ignatiusz* sírjánál, ahol 2. századi freskók és más történelmi nevezetességű emlékek jelzik a kereszténység korai hiteles eredetét. Korunk kételkedő emberének érdemes volna meglátogatni ezt a ma már föld alatt található templom- és katakombarendszert, hogy kétségeit legyőzze a látható valóság, amely vágyat ébreszthet a jelen kérdéseiben is eligazító jézusi értékrend és életstílus, valamint a jövő távlatai iránt.

A közbeeső vasárnapon részt vettünk a XVI. *Benedek* pápa által Castel Gandolfóban tartott Úr anyala imádságon és a hozzá fűzött igehirdetésen, amely után köszöntök sora következett. A pápa személyesen kérte a jelenlevők imádságát angliai útjára. (*A látogatás időközben jó eredménnyel zárult.*)

Mi pedig úgy búcsúztunk Rómától és egymástól, hogy a keresztény egység elkötelezett szolgálóiként a magunk helyén végezzük munkánkat, bizonyosan abban, hogy a lelki-spirituális egységért végzett fáradozásunkra áldást ad mindannyiunk közös Ura.

■ D. SZEBIK IMRE

Ülésezett a reformációi emlékbizottság

► **Emléktúrák, Luther-kötetek, evangélikus digitális könyvtár – néhány téma, amely napirendre került a reformációi emlékbizottság szeptember 29-ei ülésén. Az alkalomnak negyedszer is az északi kerületi püspöki hivatal adott helyet.**

Fabiny Tamás bizottsági elnök (házigazda püspök) rövid áhítatát követően *Révész Rita*, a külügyi osztály szeptember elsején munkába állt munkatársa ismertette azt az osztrák protestáns zarándokútvonalat, amely magyar evangélikus közösségeinknek is mintául szolgálhat, és ötleteket adhat hasonló útvonalak megszervezésére.

A legutóbb június 9-én ülésezett bizottság tagjainak reménye az, hogy a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára, 2017-re az országban számos emléktúra-útvonalon lehet majd elindulni, hogy – olykor a határokat is átlépve – megismerhessük evangélikus, illetve protestáns templomainkat, emlékhelyeinket. (A bizottság *Révész Ritát* bízta meg a majdani útvonal-szerzőkkel való kapcsolattartással.)

Mint arról már többször beszámoltunk, könyvsorozatban jelentené meg egyházunk *Luther Márton* főbb írásait. A tervek között szerepel *Luther* végrendeletének újrakiadása is. Az előkészítő munka állásáról *Csepregi Zoltán* egyháztörténész, hittudományi egyetemünk korábbi rektora tájékoztatta a résztvevőket.

A nyilvánosság számára várhatóan már a jövő esztendőben hozzáférhető lesz a *Magyar evangélikus digitális könyvtár* vagy – más elnevezéssel – *Magyar evangélikus bibliográfia*. A digitalizálásra váró evangélikus kiadványok listáját *Hubert Gabriella*, az Evangélikus Országos Könyvtár tudományos munkatársa ismertette, bemutatva, hogy a már (egyelőre tesztelés céljából) feldolgozott néhány művet milyen módon lehet olvasni, miként lehet bennük keresni.

A bizottsági ülésen – egyebek mellett – szó esett még pályázati kiírásokról, a *Richly Zsolt* és munkatársai által készített Luther-rajzfilmről, illetve a reformációi emlékvélogójának terveiről.

■ – BODAZS –

2017 felé

Zarándoklat – evangélikus módra

Mostanság egyre többen vágyakoznak a fizikai erőfeszítések és a lelki feltöltődés sajátos formájára, egy huzamosabb ideig tartó zarándoklatra. Katolikus testvéreink körében évszázadok óta kedvelt az El Camino, a spanyolországi búcsújáró hely, Santiago de Compostela felé vezető zarándoklat. Az utóbbi években újból népszerűvé vált protestáns körökben is, számos testvérünk élt ezzel a felekezeti határokat nem ismerő spirituális kalanddal.

1998-ban magam is megtettem egy 226 kilométeres szakaszt, igaz, nem gyalogszerrel. A spanyolországi Oviedo (Asturias tartomány) egyetemén tartózkodva egy szabad hétvégén váltottam jegyet a menetrendszerű autóbusszra, s néhány óras utazással felkerestem a kegytemplomot, ahol több évszázados szokás szerint éppen a zarándokok fertőtlenítését végezték a templomtoronyból lengő hatalmas tömjéntartóval. Sürgetett a menetrend, így a szertartás befejezése után indultam kellett vissza, hogy az egész napos utazást követően valóban maradandó élmények birtokosának vallhassam magam.

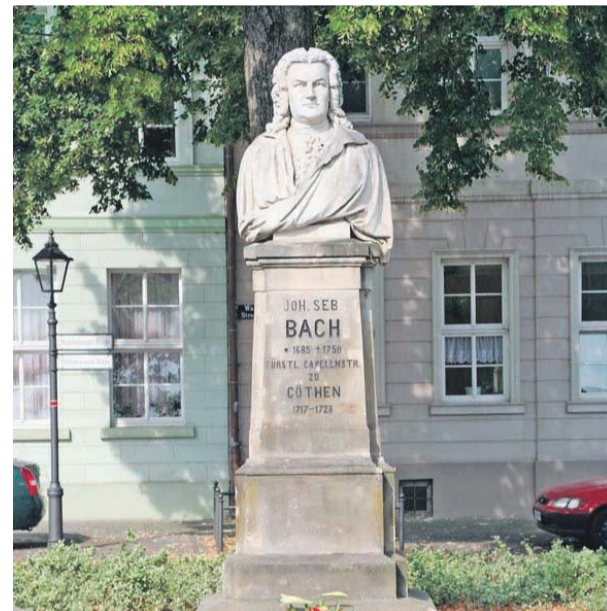
Bármennyire vonzóak azonban a spanyolországi tájak és élmények, a zarándoklat gyalogszerrel, illetve lóháton (ez is lehetséges) történő teljesítése a magyar lakosság túlnyomó többsége számára elérhetetlen álom marad. De természetesen lehetséges a Jakab-utak Európát átszövő hálózata magyarországi szakaszának bejárása is. Az egyik út a Margit-szigeten kezdődik, és – a mátraverebélyi kegytemplom felé tett kitérő után – Lébény útba ejtésével érhetjük el a magyar határt, illetve a határ túlsó oldalán található Mariazellt.

Azoknak, akik a protestánsok számára is jó lelkiismerettel vállalkozhat, közelebbi zarándoklatra vágnak, vonzó célt jelenthet a németországi Szász-Anhalt tartományban található Luther-út. Tekintettel arra, hogy 2017-ben ünnepejük a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulóját, a hátralévő hét évben még számos evangélikus testvérünk élhet a lehetőséggel, és bejárhatja a zarándokút egy-egy szakaszát vagy akár egészét.

A szóban forgó zarándoklat négyezer kilométeres gyalogtúrát jelent, melyet *Luther* szüleinek városa és reformátori működésének fő helyszíne, Mansfeld és Wittenberg között kell teljesíteni. A Luther-út negyven nevesített, a reformátor életéhez és tevékenységéhez kötődő települést

érint, de ezeken kívül számos érdekes települést és vonzó tájat is megismerhet az útra vállalkozó zarándok.

Néhány érdekesebb helyszín a Mansfeldtől Wittenbergig vezető – és hurokszerűen az indulás helyszínére visszakanyarodó – útvonalról.

Bach-szobor Köthenben

Mivel a Luther-út néhány ponton (Szent Jakab-templomok) érintkezik az El Camino németországi szakaszával, így bátran hívogathatjuk a zarándoklatra katolikus testvéreinket is.

Odafelé • *Eisleben*: Luther szülőháza és halálának helyszíne; *Köthen*: Szent Jakab-templom és Bach-emlékhely; *Zerbst*: Luther által alapított iskola (Franciscanum); *Dessau-Roßlau*: Luther- és Melancton-festmények kiállítása a Cranach-műhelyből; *Wittenberg*: Luther-ház, Melancton-ház.

Visszafelé • *Brehna*: Szent Jakab-templom és kolostor, Bora Katalin iskolája; *Halle*: Miasszonyunk temploma – Luther halotti maszkja, tartományi múzeum időszerű Luther-kiállítással, Händel szülőháza.

A zarándoklat teljesítésének igazolására zarándokigazolvány váltható, amelybe a felkeresett állomásokon pecsét kerül, így akár részletekben is teljesíthető a táv. Az állomásokon szerény igényeket kielégítő zarándokszállások is működnek, de mivel az útvonal Németország sűrűn lakott, turisztikailag kiválóan ellátott területén található, a zarándok előre is foglalhat szállást, és a helyszínen történő szálláskeresés sem aggályos.

Kedvcsinálóként álljon itt egy idézet *Luther Márton* 1525. évi házi postillájából: „Az evangélium születésekor az apostolok és a tanítványok nem kastélyokban, várakban és kolostorokban gubbasztottak, mint a mai püspökbákványok, akik innét az embereket levelekkel és utasításokkal kínozzák; hanem zarándokként járták a tartományokat, és sem házzal, sem udvarral, sem térrel, sem építménnyel, sem konyhával, sem pincével nem rendelkeztek.”

■ ZSUGYEL JÁNOS

A Luther-ház Eislebenben

Bővebb információért érdemes felkeresni a Luther-út (*Lutherweg*) honlapját, ahol németül és angolul is megszereshetjük a szükséges információkat: <http://www.lutherweg.de/>

SZEMÉLYES TÖRTÉNELEM

Bajor–magyar emlékek

► Európában az 1989–90-ben kezdődött rendszer-változtatási kísérletekkel párhuzamosan megújult az egyházak kelet–nyugati érintkezése is. Így például a német evangélikus egyházak – tartományi tagozásuknak megfelelően – megerősítették addig is élő törekvéseiket, hogy egy-egy korábbi szocialista országban működő evangélikus egyházzal kapcsolatokat ápoljanak. A Württembergi Evangélikus Egyház például így választotta Szlovákiát, az Észak-elbai pedig a Baltikum országait. Mi – talán az évszázadokra visszatekintő bajor–magyar kapcsolatok okán is – 1992. november 23-án Schweinfurtban a Bajor Evangélikus Egyházzal köthettünk testvéregyházi megállapodást.

A kapcsolatok terén sokat jelentett, hogy dr. Johannes Hanselmann püspök, a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) korábbi elnöke többször járt hazánkban, így püspöki beiktató-somorkor is, 1987-ben.

Őszöntő zsinat

Az előkészítő tárgyalások után bajor testvéreink négytagú küldöttséget hívtak meg zsinatukra, egyúttal felkérték a zsinat megnyitói istentiszteletének megtisztelő igehirdetői szolgálatára. Küldöttségünk a plenáris üléseken és a bizottságokban részletesen beszámolhatott egyházunk életéről. Schweinfurtban a két egyház elhatározta, hogy megosztjuk egymással spirituális és teológiai tapasztalatainkat, és kicseréljük istentiszteleti, diakóniai, kulturális, oktatási és nevelési munkánk eredményeit.

Megindultak tehát a kölcsönös gyülekezeti, egyházmegyei, oktatási-nevelési és diakóniai intézményi látogatások. Kértük, hadd tanulmányozhassák a német börtönmisszió mindennapjait is azok a lelkészeink, akik hazánkban akkor kezdték el ezt a munkát.

Ősztöndíjak segítségével évente többen tanulhattak hosszabb-rövidebb ideig Németországban teológi-

helyzetét – azt a kérdést tették fel nekem, hogy most éppen hol szorít legjobban a cipő, melyik területen kellene leginkább, leghamarabb segítség.

Rudabányán megélt segédlelkészi tapasztalataimról beszéltem: mit jelentett ott a hatvanas évek elején a szóránysors. A központból még tizenegy közeli-távolabbi településre jártam istentiszteletet tartani, és összesen hatvanhat község tartozott hozzám. Elmondtam, hogy sok lelkésziünk vasárnaponként rendszeresen három-négy szolgálatot is végez, és ehhez most társultak az engedélyezett hittanórák. Mi lenne ma, 1992-ben Magyarországon a prioritás? Lelkészeinknek a szóránnyokban legfeljebb Traubtrautbach vagy Wartburga telik. Ezek ugyan jó „lutheránus” autók, mert sokszor vallják azt, amit Luther a birodalmi gyűlés előtt – „Itt állok, másként nem tehetek. Isten engem úgy segítjen!” –, ám a szóránnyokban megbízható járművekre lenne szükség!

A zsinat tapsban és nevetésben tört ki, és egyhangúlag azonnal megszavaztak ötszázézer akkori német márkát egyházunk szóránylelkészeinek. Ebből kezdtük el az Opel Corsa-akciót, és a következő években is kaptunk támogatást a szóránnyautókra. Ezenfelül több temp-

Mindkét fél részéről évente sor kerül a megállapodás végrehajtásának részletes értékelésére is. Tegyük hozzá, hogy a Németországi Protestáns Egyház (Evangelische Kirche in Deutschland, EKD) egyik tartományi egyháza sem ápol ilyen régi és ilyen magas szintű partnerkapcsolatot más ország egyházával.

Orosházi példa

Hadd említsék meg példaként egy esetet az oktatási-nevelési együttműködés területéről. Orosháza gyülekezete óvodát indított (épp az elmúlt hét végén ünnepelte fennállásának tizenöt éves jubileumát). A bajor egyház szakemberei meglátogatták az intézményt, és elismerésüket fejezték ki az ottani munkát látva. Felajánlották, hogy segédkeznek olyan, elsőként náluk bevezetett „óvodai élménypark” kiépítésében, amely megmozgatja a gyermekek fantáziáját, és próbára teszi testi ügyességüket. Öröm volt megcsodálni, hogyan „varázsolódott át” a korábban kopár udvar – az óvoda azonnal bemutatott tanintézmény lett a főiskolai képzés hallgatói számára.

Az óvodából kinövő gyermekek számára a gyülekezet később általános iskolát, majd gimnáziumot is létesített – átgondolt, okos egyházi oktatási-nevelési stratégia!

Tartósan megpecsételve

Végezetül hadd idézzem a testvéregyházi csoportos látogatások egyik drűs jelenetét is.

Egy Bács-Kiskun megyei gyülekezeti látogatás alkalmával az egyik este presbiter házigazdánk hívott meg kóstolóra a pincéjébe. Asztalhoz ültetett a jó szőlőtermésről áruklódó környezetben, majd előkerült a csipős házikolbász és a vörösbor. A német nyelvben kevésbé járatos házigazda sejtette, hogy ilyenkor – amikor egy bajor püspök és más előkelő vendégek telepsznek le nála – illendő lenne valami egyházas köszöntőt mondania. Főlemelte hát poharát, és rövid gondolkodás után kivágta: „Halleluja!”

Az egyik bajor hölgyvendég ezen annyira meglepődött, hogy feldöntötte vörösboros poharát. A nedű pontosan a vele szemben álló fiatal bajor egyházfőtanácsos gondosan vasalt galambszürke pantallóján kötött ki. A gazda elkezdett letörölni a bíbor színébe hajló nadrágot, a hölgy pedig bűnbánóan megígérte, hogy reggelre a szálláson kimossa és kivasalja.

Néhány hónap múlva szép nyomtatott értesítést kaptunk: esküvői meghívót. A vörösboros akció következménye házasság lett! Nos, ilyen eredményt is hoztak a testvéregyházi kapcsolatok...

■ D. DR. HARMATI BÉLA

A szerző egyházunk nyugalmazott püspöke

Mustármagkezdet

Tizenöt éves az orosházi óvoda

Egész napos ünnepséget rendeztek október 2-án az orosházi evangélikus óvodában. A város és egyházunk legnagyobb létszámú óvodája 1995 óta működik egyházi intézményként, immár több mint százhatvan gyermekkel. Pedig a kezdetekkor mustármagnyi volt a jelenlegi intézmény.

A történeti visszatekintés után az intézményt köszöntötte – az időközben a város polgármesterévé is megválasztott – dr. Dancsó József országgyűlési képviselő, majd a Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium dísztermében folytatódott az ünneplés. A szép napot hálaladó is-

FOTÓ: OROSCAFÉ

A kilencvenes évek legelején csak szerény álmom volt, hogy legalább a hitoktatás megkezdődhessen az óvodákban. Múlt szombaton Győri Gábor esperes (óvodaalapító) és Révész Józsefné nyugalmazott óvodavezető elevenítette föl a bajor segítséggel létesült intézmény történetét, amelynek a lényege, hogy az Úr csodásan működik.

tentisztelet zárta, amelyen Gáncs Péter püspök hirdette Isten szent ígését.

Az ünnepséget Vajer Tímea óvodavezető szervezte Fehér Borbála iskolaigazgató segítségével. A rendezvényen – többek között – jelen volt egyházunk országos igazgatója, Kákay István, illetve az oktatási osztály vezetője, Hajdó Ákos is.

■ – RJ –

Börtönlelkészi együttműködés

► A Magyarországi Evangélikus Egyház Ökumenikus és Külügyi Osztályának meghívására szeptember 19-én érkezett Budapestre a Bajorországi Evangélikus Börtönlelkészi Szolgálat vezetője. Ralf Grigoleit börtönlelkész látogatásának célja – egyebek mellett – a Magyarországi Evangélikus Egyház Börtönlelkészi Szolgálatával való személyes kapcsolatfelvétel volt. Hazánkban három büntetés-végrehajtási intézetben két főállású és két részfoglalkozású evangélikus lelkész végez börtönlelkészi szolgálatot.

Ralf Grigoleit szeptember 20-án a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet Maglódi úti III. Objektumában részt vett – Magyar Sándor büntetés-végrehajtási alezredessel, a III. objektum parancsnokhelyettesével, Cselovszkyné dr. Tarr Klárával, az ökumenikus és külügyi osztály vezetőjével, valamint Bízik László bv. lelkésszel együtt – azon az istentiszteleten, amelyet Vári Krisztina bv. lelkész tartott az előzetes fogvatartásban lévő férfiakkal. Az istentisztelet után megtekintették a III. objektumot.

A nap folyamán Grigoleit lelkész – dr. Szabó Lajosnak, az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektorának meghívására – előadást tartott a bajor börtönlelkészi szolgálat múltjáról és jelenéről. Az előadáson professzorok, teológiai tanárok, teológushallgatók és egyházunk börtönlelkészei vettek részt.

A bajor vendég másnap a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet I. Objektumában, a Nagy Ignác utcában találkozott egyházunk börtönlelkészeivel. A megbeszélés középpontjában a bajor és a magyar börtönlelkészi szolgálat jövőbeli

együttműködésének tartalmi kérdései álltak.

Ugyancsak az I. objektum volt a helyszíne a szeptember 22-i börtönlátogatásnak és istentiszteletnek,

amely Ralf Grigoleit, Cselovszkyné Tarr Klára, illetve egyházunk börtönlelkészei, továbbá teológushallgatók részvételével zajlott. Az istentiszteletet Bízik László bv. lelkész tartotta az előzetes fogvatartásban lévő női fogvatartottakkal.

Az ezt követően zajlott megbeszélés résztvevői a börtönlelkészi szolgálatok, illetve a magyarországi büntetés-végrehajtás intézményei közötti együttműködés lehetőségeit vitatták meg. Jelen volt az eszmecserén – a büntetés-végrehajtás részéről – Csóti András bv. vezérőrnagy, bv. főtanácsos, a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának stratégiai és koordinációs helyettese, Boglyasovszky Csaba bv. dandártábornok, a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet parancsnoka, Magyar Sándor bv. alezredes, továbbá Ralf Grigoleit, Cselovszkyné Tarr Klára, valamint börtönlelkészi szolgálatunk tagjai: Aklan Béla Sándor, Bízik László, Jánosa Attila és Vári Krisztina.

■ VÁRI KRISZTINA

FOTÓ: RUPPERT LÁSZLÓ

Dr. Harmati Béla és dr. Johannes Hanselmann püspök 1992. november 23-án aláírja a bajor–magyar evangélikus testvéregyházi szerződést

át, egyházzénét, pedagógiát, és vehettek részt különféle szakképzésekben. Nem feledkeztünk el a hazai német ajkú gyülekezetek és a németországi magyar szóránnyok lelkigondozásáról sem. Óriási jelentőségű döntés volt számunkra, hogy a reformáció országának nálunk legalább tíz-szer nagyobb egyháza kezdeményezte a velünk való szorosabb kapcsolatok felvételét.

A motorizáció kezdetei

Bevallom, nem kis izgalmat jelentett, amikor a schweinfurti zsinat plenáris ülésén – miután a beszámoló alapján megismerték egyházunk

lom (például a dunaújvárosi), több iskola (például az aszódi gimnázium) és intézmény (például az Ordass Lajos Oktatási Központ Révfülpön vagy Balatonszárszón az Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthon) elsősorban a bajor testvéregyház támogatásának köszönhetően épült fel, indult el.

1992-ben a megállapodás három évre szól. Ezt 1995-ben Regensburgban öt évvel hosszabbítottuk meg, majd 2000 és 2005 után most, 2010. október 12-én délután 15 órai kezdettel a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban írjuk alá az újabb szerződés hosszabbítást.

HIRDETÉS

Az Evangélikus Kórházi Lelkigondozói Szolgálat őszi kétnapos konferenciát tart október 15-én és 16-án, péntek délután 15 órától szombat délután 2 óráig Piliscsabán, a Béthel Evangélikus Missziói Otthonban (Széchenyi u. 8–12.).

Téma: *Belső harmónia*. Tervezett program: *Könnyen billenő harmónia; Lojalitáskonfliktus; Kő kövön (pszichodramatikusan játékos); Harmónikus személyek – gondolatok és képek a Szentírás fényében; Belső szabadság*.

Érdeklődni és jelentkezni lehet: *Balogh Éva*: 20/824-4723, bodzabokor@gmail.com; *Honti Irén*: 20/824-5629, hirene@citromail.hu; *Heinemann Ildikó*: 20/770-0442, ildiko.heinemann@lutheran.hu; *Kulcsár Zsuzsanna*: 20/824-2256, kulcsi@hotmail.com.

Szeretettel várjuk önkéntes segítőinket és az érdeklődőket!

HIRDETÉS

A Pesti Egyházmegye egyházmegyei missziói délutánt tart október 16-án délután 15 órától 18 óráig. Cím: Újpesti Evangélikus Egyházközség, 1034 Budapest, Lebstück M. u. 36–38.

A program menete

- 15.00: Éneklés, megnyitó – Győri János Sámuel egyházmegyei missziói előadó
- 15.15: Előadás – *Solymár Péter* nyugalmazott újpesti lelkész
- 16.00: Éneklés
- 16.15: Előadás: *A szegénység és gazdagság kérdése gyülekezeteinkben* – Győri János Sámuel
- 16.50: A pesterzsébeti ifi szolgálata *Megmérettél* címmel
- 17.00: Fórumbeszélgetés
- 17.45: Befejező áhítat, ének Szeretetvendégség

HIRDETÉS

Konferenciameghívó

A Magyarországi Luther Szövetség (MLSZ) október 30-án, szombaton 10 és 18 óra között a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Egyházközsége tanácstermében (Budapest V., Deák tér 4. I. emelet) konferenciát szervez *Az ügynökkérdés feldolgozásának egyházi fogadtatása és teológiai értékelése* címen. A konferencia fővédnökei: *Ittész János* elnök-püspök, *Pröhle Gergely* országos felügyelő.

A konferencia célja a Magyarországi Evangélikus Egyházban öt éve folyó tényfeltáró szakmai munka és az ennek első dokumentációjaként kiadott *Háló* című kötet (Luther Kiadó, Budapest, 2010) egyházi fogadtatásának nyílt megbeszélése.

A konferenciára minden érdeklődőt szeretettel várnak a szervezők. A részvétel ingyenes. Szerény ebédre vendégül látjuk a résztvevőket. Az ebéd igénylését kérjük legkésőbb október 25-ig jelezni az MLSZ titkárnál, *Grendorf Péternél* a 20/775-3964-es telefonszámon vagy a *pgrendorf@hdsnet.hu* e-mail címen.

Program

- 10.00–10.10: Megnyitó, igei köszöntő – *Ittész János* elnök-püspök, a konferencia védnöke
- 10.10–10.20: *dr. Fabiny Tibor* egyetemi tanár, MLSZ-elnök, a konferencia szervezője: *Miért rendeztük ezt a konferenciát?*
- 10.20–10.40: *Szabó Gyula* római katolikus plébános, kutató: *Az evangélikus tényfeltárás katolikus szemmel – párhuzamok a mai katolikus egyházban*
- 10.40–11.00: *dr. Fazekas Sándor* rektor, teológus (Debreceni Református Hittudományi Egyetem): *Az evangélikus tényfeltárás református szemmel – párhuzamok a mai református egyházban*
- 11.00–11.20: *Roszik Gábor* evangélikus lelkész, volt MDF-es képviselő: *Megismert ügynökklista az Antall-kormány idején*
- 11.20–11.50: Hozzászólás a három előadáshoz
- 11.50–12.00: Szünet
- 12.00–12.20: Disputa – *dr. Hafenscher Károly* (id.) nyugalmazott evangélikus lelkész és *Ittész Ádám* történész
- 12.20–12.40: *dr. Ittész András* matematikus, gyülekezeti felügyelő: *A tényfeltárás egyik előzménye: az átvilágítás lehetősége*
- 12.40–13.00: Hozzászólás a disputához és az előadáshoz
- 13.00–14.00: Ebédszünet (szerény ebéd előzetes bejelentkezés alapján)
- 14.00–14.20: *dr. Joób Máté* evangélikus lelkész: *A bűnbánat és a szégyenérzet feloldásának kérdése az ügynökkérdés kapcsán*
- 14.20–14.40: *dr. Pröhle Péter* matematikus: *Felelősségünk*
- 14.40–15.00: *dr. Böröcz Enikő* evangélikus lelkész, egyháztörténész: *Pröhle Károly* professzor a tagadásról, illetve az árulásról
- 15.00–15.30: Hozzászólás a három előadáshoz
- 15.30–15.40: Szünet
- 15.40–16.00: *Zászkaliczky Pál* (id.) nyugalmazott evangélikus lelkész: *A jelentések igazságtartalma*
- 16.00–16.20: *Zászkaliczky Péter* nyugalmazott evangélikus lelkész: *„Csináljunk rendet magunk, különben más csinál”*
- 16.20–16.30: Hozzászólás a két előadáshoz
- 16.30–16.50: *Mirák Katalin* történész, a tényfeltáró bizottság tagja, a *Háló* című kötet szerkesztője: *A Háló című kötet visszhangja az egyházi közvéleményben*
- 16.50–18.00: Kerekasztal és fórum minden résztvevő számára. A kerekasztal résztvevői a tényfeltáró bizottság tagjai: *dr. Csepregi András* evangélikus lelkész, *Mirák Katalin* történész, *dr. Kertész Botond* történész, *dr. Balás István* jogász, *Ittész Ádám* történész. Moderátor: *Pröhle Gergely* külügyi államtitkár-helyettes, országos felügyelő, a konferencia védnöke. (Hozzászólásra előre jelentkezett: *Magassy Zoltán*, *dr. Kabódi Csaba*.)
- 18.00: Zárzó – *Pröhle Gergely*

Új év az egyetemiben

► **Szeptember közepe-vege felé újra megtelnek az utcák egyetemistákkal, ilyenkor újra kitérnek Budapestre az egyetemi gyülekezet is... Evangélikus lelkészt, Körmendy Petrát kérdeztük.**

– Milyen érzésekkel néztek az új év elé?

– Minden év újat hoz. Minden évben több mint fele kicserélődik a gyülekezetnek, tehát nagyon izgalmas, hogy kik lesznek idén a „testvéreink”. Kikkel fogjuk megélni a közösséget? Itt van tehát a várakozás és az ajándékozó öröme is, hiszen számos programmal várjuk idén is a főiskolásokat és egyetemistákat.

– Milyen programokkal?

– Folytatjuk a megszokottakat is: minden vasárnap hatkor istentiszteletet ünneplünk, hétfőnként hattól az

intellektusunkat állítjuk kihívás elé a HéHán – HéHa: Hétfőn hatkor, ez ennek az alkalomnak az elnevezése –; *Liszka Viktor* vezeti, idei témánk az *egyház és média*. Csütörtökönként hattól próbál a gospelkórus, ahová idén a férfiszólamokba hirdetésünk felvételét.

De vannak újabb programok is, mint a *labirintusmeditáció*, ami a középkori katedrálisok labirintusjárásának hagyományát újítja fel, és elcsendesedésre, ünnepre és imádságra ad alkalmat. Havonta egyszer filmklubot tartunk, erről *Laborczi Dórának*, a program gazdájának írása alább olvasható. De van kézműves körünk, ruhabörzénk és még nagyon sok más programunk.

– Hol található információ a programokról?

– Éppen megújuló honlapunkon, az *egyetemi.lutheran.hu-n*, de személyes on-line naplón is, melyet a *www.aldas.freeblog.hu* címen írok.

– Egy blog? Hogy jött az ötlet?

– Megkérdeztem brit kollégáimat, hogy mi a titka gyülekezeti honlapjaik nagy olvasottságának, és azt mondták, hogy az efféle internet-

tes naplók, avagy blogok, nagyon népszerűek. Megtapasztalhattam ezt, hiszen naponta több mint háromszáz ember követi hol vicces, hol komoly bejegyzéseimet.

■ E. É.

Modern Máriák

Szentekből emberek, emberekből szentek

A szentté avatáshoz szükséges rengeteg kritériumnak megfelelni nem egyszerű feladat. Ahogyan embernek lenni sem az. Ha valaki hosszútávú, néma áldozat vagy önfeláldozó, ártatlan

lelék, gyakran mondjuk rá: ez egy szent. Ha valaki azonban nem emberi módon viselkedik, azt mondjuk rá: ez egy állat.

Miért kerüljük meg minduntalan ilyen szélsőségesen mindazt, ami emberi? Hiszen a szent és az állat közötti utat csak egy ember képes minden szegletében bejárni, és annyi minden van még, amire csak az ember képes!

Az egyetemi gyülekezet filmklubján ebben a tanévben olyan filmeket nézünk meg és szedünk ízekre, amelyekben korunk (vagy az esetleges eljövendő korok) édesanyjainak útját járhatjuk végig a szent-ember, illetve az ember-szent vonalon – a család, a lelkész, az ártatlan kislány és a világvége utáni szent család történetén keresztül.

Némelyikük expresszvonattal szá-

guldja át ezt a terepet, némelyikük hosszas, már-már *nem emberi* utat jár be itt, némelyikük alaposan elidőzik egy-egy állomáson, némelyikük a kiszámíthatatlan menetrend miatt marad le a csatlakozásról, tőlük a kérésért szíves elnézésüket és megértésüket kérjük.

Az első szemeszter menetrendje

- Október 4., 18.00: *Központi pályaudvar* (brazil–francia filmdráma, 1998, rendező: *Walter Salles*)
- November 1., 18.00: *Bűnök* (dán filmdráma, 2004, rendező: *Anette K. Olesen*)
- December 6., 18.00: *Az út* (amerikai filmdráma, 2009, rendező: *John Hilcoat*)

■ LABORCZI DÓRA

Egyház és média

Klassz, látványos és izgalmas bűnügyi-hullaboncolós sorozatok *gar madáiban nem egy, hanem egyszerűen több bűntény szimultán földerítése zajlik. Bűnügyi helyszínelők időszínezik a tévénezést.*

Hogyan tudunk végignézni anno akár egyetlen lassú, monoton és unalmas *Derrick-epizódot is?... Kriminális, valóban. Látszik, hogy nem föltétlenül a minőség határozza meg egy médium hatékonyságát, hanem a folyamatos jelenéret fenntartása.*

A híres sorozatok vagy éppen híres emberek, sztárok formálják a folyamatos jelen mítoszát; közölnek és elhallgatnak, véleményt formálnak és helyenként csúnyán lebögnenek, végtelem örömet szerezve ezzel a nézőnek-olvasónak-hallgatónak. Ez alig különbözik az egyház sok évszázados technikájától: hajdanán egy tündöklő teológiai csillag eretnekként történő mélybe hullása volt a szenzáció.

A média folyamatos jelene hogyan bírhatja el az egyház üzenetének állandó jövőképét?

Szüksége van az egyháznak arra, hogy saját terepén szálljon versenybe az arcát folyamatosan, arculatát sosem változtató sztár sekélyes mondanivalójával? Meglehet.

Szüksége van a médiának egy ru-

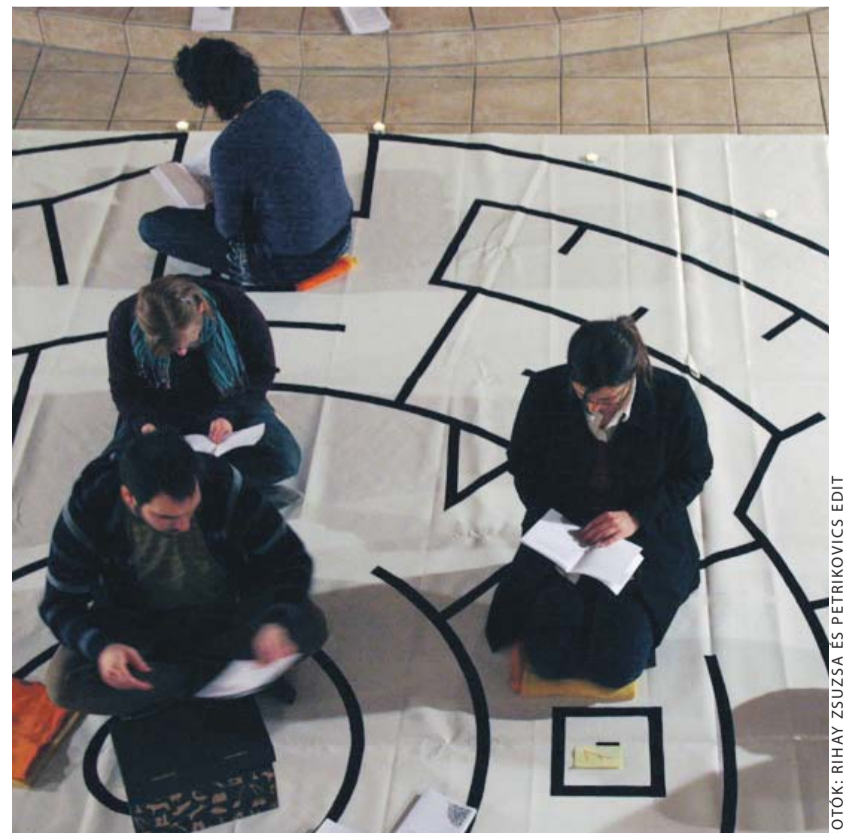
tintalan, esetlen és nem pénzügyileg hatékony hangra az igen kifizetődő kakofóniában? Talán.

A gólgotai helyszínelők versenyeznek a kérdés megfejtésében *Derrickkel: nézhetetlen ez a lassúság. De*

legalább annyi a kérdés, amelyet meg kell vizsgálni, mint a most futó bűnügyi sorozatok mindegyikében összesen.

Így már lehet izgalmas.

■ LISZKA VIKTOR

KÖNYVAJÁNLÓ

Közelebb az Élethez

Elsősorban a 17–18 éves fiatalok számára készült a *Közelebb az Élethez* című, közelmúltban megjelent evangélikus hittankönyv, de alkalmas arra is, hogy a gyülekezeti ifjúsági órák vagy a felnőttoktatás számára szolgáltatson anyagot.

Szép kiállítású tankönyv. Belelappozva feltűnő a képek és betűk kiegyensúlyozott aránya. Ha valaki év elején kinyitja, megtörténhet vele, hogy szinte akarata ellenére is belebeolvas, egy-egy érdekesebb témánál elidőzik, egy idő után talán még le is ül vele.

Aki hátulról kezdve szereti átlapozni a könyveket, elsőként a szövegben előforduló legfontosabb fogalmak mutatójával találkozik. Sokszor hallott és talán sohasem eléggé tisztázott fogalmak mellett teljesen ismeretlen kifejezések is vannak. Szerepelnek benne olyan szavak, amelyeket sokszor és sokféleképpen használunk, és olyanok is, amelyekkel nem szívesen élünk.

Már ebből a tartalmi merítésből is érezhető, hogy a tankönyvben sok olyan kérdés jön elő, amelyet nem könnyű egyetlen polcon elhelyezni. Az evangélikus tanítás jogosan várható témaköréi mellett előkerülnek itt ezekkel kapcsolatban természet-tudományi és társadalomtudományi alapkérdések, irodalom, képzőművészet, sőt filmajánlás is.

Minden fejezet felépítése megegyezik, ezért az olvasó, aki megismert már legalább egy fejezetet, a 259 oldalas könyv egyetlen lapján sem éri magát elveszettnek. A fejezetek ele-

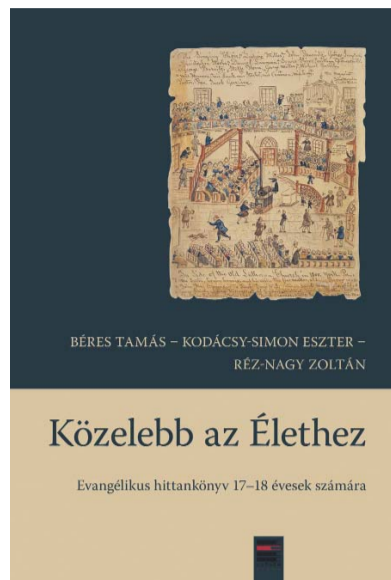
jén mindig egy személyes hangú, rávezető történet található. Vagy talán nem is történet, inkább egy benyomás. Élőkép, hangulatfestés, impresszió; néha több kis történet is szerepel, máskor pedig alig egy-egy. Nagyon találó gondolatok vannak ezekben; sok hasonló élményem van nekem is, de vannak tőlem távol állók is – ezek biztos majd másokhoz állnak közel.

A következő rész a törzsanyag (vagy ahogy itt szerepel: *főszöveg*). Ebben elég sok olyan gondolat szerepel, amellyel ritkán találkoztam eddig hittanórákon. Először nem volt egyszerű megfejteni, hogy például mi köze van a harangzúgásnak a drogokhoz vagy a művészetekhez, vagy hogy végül is jónak vagy rossznak tartjuk-e, ha valaki találkozni szeretne a *szenttel*, de a fejezet elolvasása után ezek összeálltak.

Nagyon jó, hogy sok olyan kérdés is szerepel a könyvben, amelyről sokszor lehet hallani, de részleteiben kifejtve ritkán találkozik velük az ember. Az úrvanóráról már a konfirmációra megtanultuk, hogy szentség, és hogy Jézus valóságos teste és vére, de eddig nem tudtam, hogy például a református egyházon belül is kétféle felfogás létezik róla. Hallottam már a kereszt teológiájáról és a láthatatlan egyházzal is, de ezeknek sem ismertem pontosan a jelentését.

A kérdések összefoglalják az előzményeket, a *főszöveget* és az utána következő, *Források*, *Mit jelent?* és *Teológia* című, rövidebb részeket. Az elsőben és az utolsóban főleg idé-

zetek szerepelnek a Bibliából, a hitvallásainkból és olyan teológusoktól, akik fontos gondolatot mondtak a fejezet valamelyik témájáról.

A középső, *Mit jelent?* rész valójában egy-egy szónak vagy fogalomnak a magyarázata. Sokszor van itt utalás a szó kialakulására, a mostani használatára, jelentéseire és jelentőségére is. Néha egészen egyértelmű (például *gyónás*), máshol nehéz kifejezések (például *istenképűség* vagy *szabad akarát*) is szerepelnek.

Van olyan kérdés, hogy az adott képet az olvasó szerint mi köti össze a fejezet témájával. Van, hogy sorrendbe kell állítani képeket, gondolatokat vagy eseményeket valamilyen szempont alapján. Találhatunk szerepjátékokat, grafikonokat, idézeteket és sok bibliai hivatkozást, amelyek

mélységükben segíthetnek megérteni a témákat.

A kérdéseket majdnem mindenhol kisebb-nagyobb csoportokban érdemes feldolgozni, de azért vannak egyénileg megválaszolandók is.

Általában több kérdés olvasható egy-egy fejezetnél, mint amennyi egy órába bele szokott férni. Ha egy év alatt akarja egy osztály átvenni az egész könyvet, biztos lesz rá lehetőség, hogy megbeszélje a hittanánárral, melyiket oldják meg az órán. A feladatoknál be van jelölve, hogy a *főszöveg* melyik részéhez kapcsolódik, ez nagy segítség.

A kérdések után jön a *Filmajánló*. Mindenhol két filmajánló lehet olvasni – bevallom, én ezekkel kezdtem –; a legtöbb film címe ismerős, de lesz mit behozni.

Közelképpel zárulnak a fejezetek: ezek általában egy-egy híres emberről szóló történetek, de van közöttük regény- és novellarészlet is.

A könyvnek saját honlapja is van a www.hittankonyv.hu címen, ahol elérhető a könyv képei és a tanároknak szóló kézikönyv is. A fórumon mindenki elmondhatja a véleményét, kérdezhet, és megoszthatja saját képeit, anyagait. Ennek kapcsán el is gondolkodtam: ez lesz az első webkettes hittankönyv?

■ – SZB –

Bérés Tamás – Kodácsy-Simon Eszter – Réz-Nagy Zoltán: *Közelebb az Élethez. Evangélikus hittankönyv 17–18 évesek számára. Luther Kiadó, Budapest, 2010. Ára 880 forint.*

BELLA ISTVÁN

Az ég falára

A gaz, ami a sírjukon kékell, az ég, ami sírjukból terem, megtermi külön életével ami még bennük végtelen.

Így tanulok én is halkulni, leszek csönddel, éggel teli, és nagyon, nagyon földöntúli és nagyon, nagyon emberi.

A hónap könyve – októberben a Luther Kiadótól 30% kedvezménnyel

Dr. Muntag Andor: Jób könyve

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen!
Eredeti ára: 1600 forint.

<http://bolt.lutheran.hu/>
E-mail: kiado@lutheran.hu
Fax: 1/486-1229
1085 Budapest, Üllői út 24.

A leglényegesebb vezetői tulajdonságok

Egy úgynevezett „mindenen átrohanó” turista meglátogatott egyszer egy kisvárost. Megkérdezett egy helybeli lakost: „Született itt valami híres vezető?” A helybeli kurtán így válaszolt: „Nem igazán. Itt csak kisbabák születtek.”

Úgy tűnik, hogy nincsenek született vezetők, hanem azok a tulajdonságok, amelyek azzá tesznek bennünket, az idő folyamán alakulnak ki, a gyakorlat és az életmód hatására. Mivel mindannyian részesei vagyunk ennek a folyamatnak, szánj egy kis időt a következő gondolatokra.

Gyermekkoromban inkább olyan ember voltam, aki szeret egyedül lenni. Nem voltam soha a társaság középpontja vagy vezetője. A legjobb barátom egy hátszló volt, akivel több időt töltöttem, mint bármelyik barátommal vagy barátnőmmel. De amint egyre több dolgot akartam elérni az életben, egyre több emberrel kellett együtt dolgoznom. És mióta nagy célokat tűzök ki magam elé, akaratlanul is olyan vezetőfélévé váltam. A „növekedésem” tehát az emberekkel való kommunikáció és kölcsönhatás egyik eredménye lett.

Voltak olyan idők, amikor hiába vett körül sok ember, mégis nagyon egyedül éreztem magam. Ezt a fajta „magányosságot” akár ürességnek is hívhatnám. Végül személyes kapcsolatba kerültem Jézus Krisztussal. Vele és a feleségemmel tudok a legmeghittebb és legmélyebb közösgében lenni. Még mindig szeretek egyedül lenni, de ez már inkább visszavonulás, hogy felfrissüljek és regenerálódjak.

Mindenekelőtt szilárdan hiszem, hogy vezetői képességem mértéke alapvetően egyenes arányban áll az Úrral való közösségemmel. Ha a céljaimnak, módszereimnek és a motivációimnak nincsen szilárd és örökérvényű alapjuk, akkor egyszerűen csak átrendezem a fahasábokat a máglyarakásban.

Egy egész sor vezetői stílus közül választhatunk. *Lao-ce* a következőket mondta: „Ami pedig a legjobb vezetőt illeti, ő észrevehetetlen marad az emberek előtt.” A következő „legjobb” áldják és tisztelik. Az azt követőtől félnek az emberek; az utolsó típus pedig gyűlölik. Mikor a legjobb vezető elkészül munkájával, az emberek azt mondják: „Szép munkát végeztünk.”

A három leglényegesebb vezetői tulajdonság

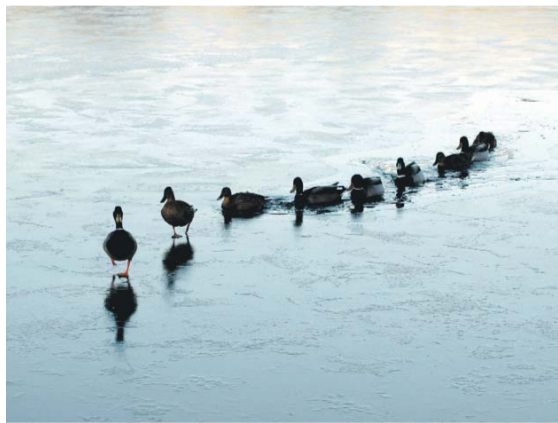
A vezető szolgál: „Jézus ekkor leült, odahívta a tizenkettőt, és így szólt hozzájuk: »Ha valaki első akar lenni, legyen mindenki között az utolsó és mindenki szolgálja.«” (Mk 9,35)

A vezető minta: „Legyetek a követőim, mint én is követője vagyok a Krisztusnak.” (1Kor 11,1)

A vezető hajlandó odaadni önmagát: „Ha valaki nekem szolgál, engem kövessen; és ahol én vagyok, ott lesz az én szolgálóm is; és ha valaki nekem szolgál, azt megbecsüli az Atya.” (Jn

12,26) „...először önmagukat adták az Úrnak és aztán nekünk, az Isten akaratából.” (2Kor 8,5)

Komolyan veszem a munkámat. Ha igazam van, igyekszem keményen képviselni az elképzeléseimet. A problémák abból adódnak, hogy

vannak úgynevezett „vakfoltjaim”, vagyis a rossz elképzeléseimet is ugyanolyan határozottsággal próbálom megvalósítani.

Az egyensúly megteremtése végett hoztam létre egy igazgatótanácsot, amelynek beszámolok a munkámról. Van egy visszavonhatatlan alapszabályunk: minden nagy horderejű döntésben egységre kell jutnunk. Ez azt erősíti bennem, hogy *szolgáló vezető* legyek, folyamatosan keresve az Úr vezetését. Mint ahogyan alapvetően fontos egy kiskereskedelmi üzlet sikeres működéséhez az elhelyezkedés, úgy a hatékony vezetés számára a kommunikáció a legfontosabb dolog.

■ KEN KORKOW
(Forrás: Monday Manna)

HETI ÚTRAVALÓ

„Gyógyíts meg, Uram, akkor meggyógyulok, szabadíts meg, akkor megszabadulok.” (Jer 17,14)

Szentháromság ünnepe után a 19. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi Jézus és a tanítványai munkálkodásáról, csodás gyógyításairól szólnak. „Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik, én is munkálkodom.” (Jn 5,17) Ezért mi is járjunk elhívásunkhoz méltóan – a munkában! „Jó az Úr, örökké tart az ő kegyelme és hűsége nemzedékről nemzedékre.” (Zsolt 100,5; LK) Jézus szombaton gyógyította meg a bénát, akit merész és leleményes hitű felebarátai tettek le elé. S mivel az Emberfia a mindenható Isten Fia, egyaránt bír bűnbocsátó és gyógyító hatalommal: „Fiam, megbocsáttattak a bűneid.” „...kelj fel, fogd az ágycsat, és menj haza!” (Mk 2,5.11) S mind „boldog az az ember, kinek az Úr nem rója fel bűnét, és kinek lelkeben semmi álnokság nincsen” (GyLK 692)! „Volt idő, midőn ilyenkor azt hittem volna, hogy Isten elhagyott. Ma már azonban a betegség éppen olyan kedves nekem, mint az egészség. Mivel Isten kegyelmes Atyám, mindez kedves és drága nekem.” (Luther) Pál kéri azokat, akik már hallottak s tanultak Krisztusról: engedjétek magatokat megújítani őáltala, és „...öltözték fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtetett”. Az élet változásának egyik jele: „Aki lopni szokott, többé ne lopjon, hanem inkább dolgozzék (!), és saját keze munkájával szerezze meg a javakat...” (Ef 4,24.28) Timeus vak fia kitartó hittel kiállt: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” S kérése teljesült; azonnal látott. „Menj el, a hited megtartott téged.” (Mk 10,47.52) Az áldott Orvos engedett egy lep-rás hitet sugárzó kérésének is: „Uram, ha akarod, meg tudsz tisztítani engem.” Elég volt egy szó, egy érintés: „Akarom, tisztulj meg!” (Lk 5,12.13) A bölcs prédikátor így tanított – a Teremtő akarata szerint (lásd 1Móz 2,7 és 3,19) – e földi élet végéről: „A por visszatér a földbe, olyan lesz, mint volt, a lélek pedig visszatér Istenhez, aki adta.” (Préd 12,7) A tanítványok is ugyanazt a munkát végezték, amelyet kiküldő Mesterük; „elindultak, és hirdették az embereknek, hogy térjenek meg; sok ördögöt kiűztek, sok beteget megkentek olajjal és meggyógyítottak” (Mk 6,12–13). Miután Jézus minden e földi munkája „elvégeztetett”, a kereszten három, öt karomló, gúnyoló, gyalázó kórus ki-áltozását is elviselte. „Bízott az Istenben: szabadítsa meg most, ha akarja; hiszen azt mondta: Isten Fia vagyok.” (Mt 27,43) De Isten azt akarja, hogy az Úr Jézus által nyerjen szabadulást minden benne hívó ember e földön! Ezért állíthatott a lábaira egy sántát Lisztrában Pál, mert „látta, hogy van hite ahhoz, hogy meggyógyuljon”. S a pogány bálványisteneket imádóknak kiálltotta Barnabással: „...azt az evangéliumot hirdetjük nektek, hogy ezekből a hiábavaló dolgokból térjete meg az élő Istenhez...” (ApCsel 14,9.15) „A te gyógyító szent kezed / Orvosolta fájdalmam (...), / Én Uram, üdvösségem, / Jézus, én reménységem!” (EÉ 373,3.5) A tiéd is csak ő?

■ GARAI ANDRÁS

A teremtett világ titkai

▶ Háromnapos fizikaversenyt rendeztek Nyíregyházán az evangélikus iskolák tanulói számára. A házigazda Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium diákjain kívül az aszódi, a békéscsabai és az orosházi középiskola nevezett, illetve a helyi református általános iskola is képviseltette magát. A kis fizikusok múlt péntek esti ismerkedése után szombaton **Tóth Katalin** iskolalelkész nyitóáthítatója és **Tar Jánosné** igazgató köszöntőjével kezdődött az **I. Szalay Sándor fizika-emlékverseny**.

Szalay Sándor (1909–1987) nem véletlenül lett az, aki: a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium öregdiákja hozta létre 1954-ben a Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézetét (Atomki), amelynek 1976-ig volt igazgatója.

Újabb atomtudósa egyelőre még nincs a nyíregyházi evangélikus gimnáziumnak, ígéretes tehetségekben azonban bővelkedik. Ékes bizonyítéka ennek, hogy a kossuthosok számos tantárgyi megmérettetésen – az országos középiskolai tanulmányi versenyen, a **Jedlik Ányosról**, a **Mikola Sándorról**, a **Wigner Jenőről** elnevezett fizikaversenyeken – ott vannak a dobogósok között. Mivel az ugyancsak méltán világhírű Szalay Sándor emlékére még nem szerveztek versenyt, a magfizikus egykori alma matere tantestületének természettudományi munkaközössége hívta életre – hagyományteremtő szándékkal – az október első hétvégéjén lezajlott fizikaversenyt.

Nem szem elől tévesztve a névadó munkásságának mához szóló üzenetét, a verseny jellegének meghatározásakor a kísérletező fizikát és a tudományágak közötti együttműködést állították előtérbe. A résztvevők három korcsoportban, kétfős csapatokban mérhették össze elméleti és gyakorlati tudásukat, hogy természettudományos jelenségek, folyamatok elemzésével jussanak közelebb a teremtett világ titkainak megismeréséhez. A nyolc versenyző csapat önálló munkán alapuló prezentációt, kísérleti bemutatót tartott, ezekhez kapcsolódó teszteket oldott meg, majd a következő fordulóban újabb kísérletek és újabb tesztek következtek.

Messze több ez, mint amit korábban joggal várhattak el az ötösért a fizikatanárok, mindez már a pedagógiai gyakorlat megújulásának, a kompetenciaalapú oktatásnak a hozadéka, egyszersmind ösztönzés, hogy a fiatalok kíváncsisága ismét a természettudományok felé forduljon. Ezt szolgálták azok az előadások is, melyeket a verseny fordulójának szünetében neves tudósok tartottak a versenyzőknek.

Hogy miért kék az ég, azt **dr. Hadházy Tibor** kandidátus, főiskolai tanár tette érthetővé, s hogy a csillagok milyen csodálatra méltó vegykonyhái a természetnek, arról az Atomki főmunkatársa, **dr. Györki György** beszélt. A háromnapos rendezvény fővédnöke **dr. Kovács Ádám**, az Atomki korábbi tudományos főmunkatársa, az Eötvös Loránd Fizikai Társulat alelnöke volt, aki a zsűri elnökeként is figyelemmel kísérte a versenyt.

A résztvevők, valamint felkészítő tanáraik és a gimnázium diákjai vasárnap közösen koszorúzták meg a verseny névadójának az intézmény falán elhelyezett emléktábláját.

■ – VESZPRÉMI –

Eurázsia és Észak-Amerika határán, avagy a bonyhádi gimnazisták izlandi kalandtúrája

▶ „Tanár úr! Mikor megyünk már Izlandra?” – bombáztak diákjaim ugyanazzal a kérdéssel az utóbbi másfél évben. A nyomásnak nehezen tudtam ellenállni, és **Fábián Tamás** barátommal, a Szegedi Tudományegyetem oktatójával – s nem melleleg legautentikusabb világtutatójával – végül csak belevágtunk az általunk évek óta tervezett izlandi körút szervezésébe. Kezdetben komoly akadályokba ütköztünk, ugyanis számunkra megfizethetetlen árajánlatokat kaptunk. A helyzetet csak bonyolította, hogy a 2009-es válság majdnem teljesen felborította a szigetország nemzetgazdaságát. Végül azonban siker koronázta kitartó szervezőmunkánkat. Egy túraegyesület segítségével és iskolánk – a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium – vezetéseinek pozitív hozzáállásával 2010 júliusában nekiveselkedtünk a nagy kalandnak. Az előzményekről csupán annyit, hogy az út meghirdetésétől számított egy héten belül megtelt a keret, ami szintén a komoly érdeklődést mutatta mind a diákok, mind pedig a nagy (nem csak anyagi!) áldozatot vállaló szülők részéről.

A budapesti indulást koppenhágai átszállás követte, s néhány óra elteltével már Izland tájaiban gyönyör-

terre megközelíthettük őket. A közelben fekvő Raudasandurnál már a szigetországban ritkaság számba me-

ködhettünk – egyelőre madártávlatból: alattunk a Vatnajökull hatalmas jégtömege, a peremeiről „lesordogáló” gleccserek s a hordalékanyagok által feltöltött déli, kiterjedt sandurok vidéke. A keflavíki landolás után mikrobuszainkba „málházunk”, majd nekivágtunk a mintegy 3700 kilométeres kalandtúrának. (A buszokat az út során hárman vezetjük felváltva.) Tizenhat napon keresztül róttuk az utakat autóval és gyalogosan, komppal és kételtűvel. Részletes beszámolót nem engednek a terjedelmi korlátok; álljon itt csupán egy rövid kedvcsináló – helyenként a kimondhatatlannak tűnő izlandi földrajzi nevekkkel.

Sarki csérek, lundák és vízesések

A szigetország – több mint kilencven százalékban evangélikus – lakóinak száma nemrégiben haladta meg a háromszázezer főt. Ez abból a szempontból meglepő, hogy egy Magyarországnál tízezer négyzetkilométerrel nagyobb államról van szó, ugyanakkor ne felejtsük el, hogy a terület az Északi-sarkkör peremén helyezkedik el.

Az északnyugati fjordvidék lenyűgöző tájait látogattuk meg először, ahol a tengervíz által elborított egykori gleccservölgyeket kerülgettük. Útba ejtettük Flatey szigetét, amely öt (!) állandó lakójával s a fiókáikat védő, igen harsány és harcias sarki csérekkel hívja fel magára a figyelmet.

A nyugati „csücsökben” elhelyezkedő **Látrabjarg** hullámok ostromolta, négy-öt száz méter magas, meredek szikláinak peremén pedig már Izland papagájszőrű madarainak, a lundáknak a szokásait tanulmányozhattuk. Az embertömegek által eddig nem háborgatott állatok – amelyek a lélegzetelállító falak fűcsomói alatt fészkelnek, illetve az év felét a nyílt tengeren töltik (!) – olyan szelídek, hogy néhány centimé-

nő, sárgás színű, kagyló- és csigahéjből származó tengerparti homokcsígságban gyönyörködhattunk.

A vízesések sorát a Dynjandi „fátylával” kezdtük. Izland nemcsak a „tűz és jég”, de a vízesések földje is. Ennek megfelelően több zuhatagot is meglátogattunk, így a Goda-, a Detti-, a Sel-, az Aldeyjar-, a Gull-, a Hengi- és a Skógafosst (foss = vízesés), hogy csak néhányat említsünk.

A nyugati területek érdekessége még Amerika felfedezőjének, a „huncut” viking **Leifur Eiriksonnak** a szülőháza.

A Vatnsnes-félsziget fókatelepével s különösen a keleti part mentén megbúvó Hvítsekkur tengervízből kiemelkedő, dupla sziklakapujával hívja fel magára a figyelmet.

Az északi területek Felfölddel (Izland belső területeinek elnevezése) határos zónáiban hihetetlenül szép szurdokvölgyek húzódnak. A Skjálstrandafjót folyó völgyében és a Jökulsárgljúfur Nemzeti Parkban és környékén eltöltött napok örökre

bevésték magukat emlékezetünkbe. Itt található az „Istenek vízesése” (Godafoss), a bazaltoszlopok között

lezúduló Aldeyjarfoss, s a legmonumentálisabb vízesés, a Dettifoss is. Utóbbit közvetlen közelről szemlélhettük. A másodpercenkénti kétszáz köbméteres vízhozamú folyó óriási robajjal zúg a párával borított, s szivárvánnyal keretezett mélységbe.

Bálnales a Grönlandi-tengeren

Ha valaki bálnalesen szeretne részt venni, mindenképpen a Húsavík környéki partokat szegélyező Grönlandi-tengert ajánlanám. Itt jó eséllyel találkozhatunk az emlősökkel, illetve delfinekkkel. A multság nem túl olcsó (45-50 euró/fő), de egyszer mindenképpen megéri kipróbálni. (Ha nem látunk bálnát, a cég visszafizeti a részvételi díjat!)

A Myvatn-tó és környéke álkrateiről, salakkúpjaíróiról, lávafolyásairól és kénes kigőzölgéseiről híres. A közeli Krafla területe jelenleg Izland „legfüstölőbb” része. A szolfatárak, a forró vizes feltörések s az izzapfolyók látványa alig engedi tovább az odalátogatót. Ugyanakkor e területen hatalmas geotermikus erőműrendszer épült ki.

A keleti part fjordvidékén keresztül „kanyarodtunk vissza” kiindulópontunk felé. A déli partok közelében még számtalan csoda kápráztatott el. A Jökulsárlón tóba kételtűekkel megrészkedtünk, a Vatnajökullból származó jéghegyek között „szlalomoztunk”, s ezeréves jeget kóstoltunk. A közeli Skaftafell Nemzeti Park különös látványossága a Svartifoss és a gleccser, ahonnan nem kell sokat utaznunk, hogy Dyrholaey tengerparti szikláit láthassuk.

Rövidesen megérkezünk a 2010 tavaszán kitört és Európa légi köz-

lekedését jó időre megbénító Eyjafjall vulkán előterébe, amelynek hamujából a Skóga-vízesésnél gyűjthetünk. A kimondhatatlan nevű Land-

tan színben pompázó hegyvonulatokon kívül a környék meleg vizes forrásai érdemelnek említést, amelyek egyikében (nem először utunk során) megmártózhattunk. Nem csodálom, hogy sokan ezt tartják a sziget legszebb tájának.

Füstölő öböl

Landmannalaugart elhagyva a gejzírvidékre értünk, amely talán minden izlandi út (egyik) csúcsa. A névadó (Geysir) már nem működik, a mellette elhelyezkedő Strokkur viszont néhány perces periódusokban lövell ki víztömeget huszonöt-harminc méteres magasságba. Ha valaki nem figyel a szélirányt, bizony könnyen „megázhat”... (Így jártak néhányan közülünk is...) A Gullfoss-sal zártuk a vízesések sorát, hogy utána a Thingvellir Nemzeti

Parkba látogassunk, ahol a 900-as években a világ első parlamentje ülésezett.

A találó nevű Reykjavík („füstölő öböl”) roppant hangulatos, igazi emberközeli város, barátságos utcákkal, tiszta levegővel, sok parkkal, izgalmas látnivalókkal. A módosabb turisták a közeli, Kék Lagúna elnevezésű geotermikus fürdőben csobbanhatnak egyet a repülőút előtt – mi ezt objektív okok miatt nem tettük.

Két és fél hét után hazafelé indultunk, s az átélt élményeket még a koppenhágai reptéren eltöltött fárasztó éjszaka és délelőtt sem tudta elhomályosítani.

Tunézia, Törökország, Korzika, egy olasz vulkántúra s a tavalyi háromhetes marokkói kiruccanás után az izlandi tanulmányút igazi desszert – de lehet, hogy inkább a főfogás – volt. Iskolánk „utazó tagozata” újabb jelentős területet járt be, és természetesen nem maradtunk ötletel nélkül az elkövetkező tanévet illetően sem...

■ GRUBER LÁSZLÓ tanár

